

№ 22 (284) 14 чэрвень 2002 г.

Наша Ніва

Заснаваная ў 1906. Адноўленая ў 1991. Выходзіць у пятніцы
ПЕРШАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЭТА

Пустэча замест гімну

17 чэрвеня будзе зацверджаны Дзяржаўны гімн Беларусі. Паўгадавыя пошуку галоўнай песні скончыліся "тэлефонным плебісцітам". У ім узялі ўдзел больш за 118 тыс. чалавек. Зь іх, паводле сцьвярджэння кіраўніцтва дзяржаўнае камісіі, 37437 аддалі перавагу варыянту В.Райнчыка—Л.Пранака "Красуй, Беларусь", 26279 галасоў атрымала песня "Радзіма мал дарагая" (У.Алоўкіца—А.Бачыла). Сярод трах тэкстаў, напісаных на музыку Н.Сакалоўскага, слухачы найбольш уладаблі Карызнаў (ён атрымаў 25636 галасоў). Варыянты З.Марозава й І.Карэнды падтрымалі адпаведна 15947 і 8688 чалавек. У цэлым 50271 чалавек (42%) аддалі перавагу музыцы Несццера Сакалоўскага. Каля 5 тыс. чалавек прагаласавалі суправаду ўсіх варыянтаў. Хоць большасць апытаных выказалаася за новыя гімны, "на зацьвярджэнне прэзыдэнту" быў перададзены варыянт Карызны-Клімковіча на музыку Сакалоўскага, які заняў у "індывідуальным заўліку" толькі трэцяе месца.

Выбар гімну быў перадвызначаным папярэднім расейскім прыкладам (цікава, што было б, каб там узялі іншы?). Выбар дакладна адлюстроўвае пераходны перыяд у станаўленні нацыі. Пераважыла жаданне пакінуць стары гімн, "удасканалішы" слова. Але якраз дасканаласць словаў выклікае найбліжэйшыя сумневы. Тэкст перанасычаны заклікамі "слáўся", "квітней", "съвяціся", "жыві". Ад гэтага верш робіцца патасным і аднастайным, бясконцыя прызнаныні ў любові да роднай зямлі толькі нівелююць гэтыя панятак.

БССРаўскія "бітвы за волю", "бітвы за долю" і "съцят перамог" згадваюцца. А вось "працоўных" з тэксту вычысьцілі. "К ігасцю працоўных сонечных шлях" заменены на "Наш запаветы сонечны шлях". Прыйшла з гімну і "братнюю Русь", якая фігуравала некалі ў Міхася Клімковіча, а на першапачатковым этапе — і ў тэксце Карызны. Нехта цвёрдак рукой замяніў яе на "Мы — беларусы — мірныя людзі", заадно памяняўшы і пунктуацію радка. Застаўся толькі каньюнктурны "народаў братэрскі саюз".

У варыянце У.Карызны ўвогуле ня ўсё добра з пунктуаціяй, граматыкай і націскам. А радкі "Горда съвяціся ў яснае высы" і "Наш запаветны сонечны шлях" разам з іншымі надуманымі вобразамі надаюць тэксту псыханалічнае адценне.

Хваласці пеў народу ("Слава табе, наш свабодны народ!") заменена на праслаўленыне бацькаўшчыны ("Вечна жыві і квітней, Беларусь!"). Гэта і ёсьць галоўная змена ў новым старым гімне.

Мікола Бугай

Музыка Аляксей ФРАЛОУ: "У Беларусі ёсьць два гістарычныя гімны — "Мы выйдзем шыльнымі радамі" (музыка Уладзімера Тэрэўскага, слова Міхася Клімковіча і "Магутны Божа" (музыка Міколы Равенскага, слова Наталіі Арсеньевай), якія вызначаюць змагарную і духоўную сутнасць беларускага народа. Ухвалены тэкст нагадвае афіцыйны заказ".

Паэт Леанід ДРАНЬКО-МАЙСЮК: "Будзе гучыць музыка Несццера Сакалоўскага, але споў Міхася Клімковіча і Уладзімера Карызны ніхто съпявачаць ня будзе".

каментар рэдакцыі
Лічыльнікі
не чырванеюць

Гімн РБ будзе не гістарычны, каньюнктурны і выхалашчаны. Вельмай музыка Несццера Сакалоўскага ратуе імянінамі ў сабе тэкст. Народ 118 тысячамі тэлевізійных аптытанняў здалі з цэнтраў "тэлерэфэрэндум" варыянтаў ніводнага гісторычнага гімну не было.

З усіх дзяржаўных сымбаліяў на ўсесарадніх зыдзек не выстаяўлілі яшчэ толькі назвы краіны. Даўкінікі ж ня позна! Вольт тэлефона-тэлевізійных аптытанняў з далейшым зацьвярджэннем вынікаў прэзыдэнтам заслугоўвае далейшага развязанія. Пытаць падаўжэння тэрміну прэзыдэнцкіх паўнамоцтваў да 7 гадоў хай стане наступным. Лідзія Ярмошына і віцэ-прем'ер Дражын няхай лічача. Гэта і будзе наш запаветны сонечны шлях. Доўжыцца яму столькі, сколькі ўладзе Аляксандра Лукашэнкі. А гімн на наступным этапе фармаванія нацый спартрэбіца больш трывалы, вывераны і, безумоўна, законны.

Свабода сумненія

Вернікі-пратэстанты выступілі супраць новай рэдакцыі закону "Аб свабодзе сумненія і рэлігійных арганізаціях", прынятай палатай прадстаўнікоў у першым чытанні. Лідэры Саюзу эвангельскіх хрысьціянаў-баптыстаў, Саюзу хрысьціянаў-веры эвангельской, Аб'яднання грамадаў хрысьціянаў поўнага Эвангельля, Канферэнцыі цэркве хрысьціянаў — адзвінтыстаў сёмага дня накіравалі зварот да выкананія і заканадаўчай улады Беларусі. Яны лічачы, што новая рэдакцыя закона парушае права вернікаў і рэлігійных грамадаў. Форма пратэстантыўнай закону абрацана вельмі нязвычайная: на працягу чэрвеня вернікі заклікалі міліціцу, а 15—16 чэрвеня — яшчэ й пасыціца, каб закон у другім чытанні ня быў прыняты.

Рыхтавалі закон Рада Міністраў, камісія па правах чалавека палаты прадстаўнікоў, Цэнтар законапраектнай дзейнасці пры Адміністрацыі прэзыдэнта і Камітэт па справах рэлігіі і нацыянальнасцяў пры Радзіне. Незадавальненіе пратэстантаў выклікае неабходнасць мець 20 заснавальнікаў для реєстрацыі рэлігійнай грамады. Вялікімі грамадамі могуць пахваліцца хіба што буйныя гарады ды "пратэстанцкі" Берасцейшчына. У драбнейшых гарадах і

містэчках яны нешматлікі, і ня ўсе зь іх змогуць набраць неабходную для реєстрацыі колькасць вернікаў. Незарэгістраваная ж грамада ня мае права ладзіць богаслужэжні. Гэты пункт новага закона можа пашкодзіць ня толькі пратэстантам. Уніяты таксама выказаваюць з гэтай нагоды свае перасыцярогі.

Зарэгістраваныя грамады, паводле новага закона, ня маюць права праўнікі службы "па месцы жыхар-

ства грамадзянаў". Але ж, як пішуць пратэстанцкія лідэры ў сваім звароце, ня ўсе маюць магчымасць будаваць малітоўныя дамы: "Перашкаджаючы адкрыццю цэркви, мясцовыя ўлады не даюць згоды на вывад будынкаў з жытловага фонду нават тады, калі прыватныя дамы пустуюць".

Дзейны закон больш ліберальны за той, які пропануецца прынцыпам

Працяг на старонцы 5.

навіны

Амністыя

2 тыс. асуджаных выйдуць на волю дзякуючы новай амністыі. Яшчэ 5 тыс. чалавек вызваліцца цягам году, а 20 тысячам будзе скарочаны тэрмін.

Газаправод у абход Беларусі

Прэзыдэнты Расеі, Украіны і канцлер Нямеччыны падпісалі пагадненіне пра разбудову газаправоду з Расеі ў Эўропу праз Украіну. Праект паміжнароднага газу працы Беларусь пахаваны.

Гульні вакол прыватызацыі

Намеснік міністра эканомікі А.Тура агучыў новую канцепцыю прыватызацыі прадпрыемстваў нафтакіміі. Яе ідэя такая: на гэтым этапе кантрольнага пакету акцый не прадаваць, а ўвогуле акцыі прадаваць па 10%. Гэтая заява А.Тура выклікала неадкладную рэакцыю расейскіх алігархаў. Кампанія "Ітэра" заяўляла пра скарачыць паставак газу ў Беларусь напалову, быццам бы "з-за беларускай запычанасці 24 млн. даляраў" — і гэта праз дзень пасля доўгае сустэрчы Лукашэнкі з Пуціным. А "Сургутнафтагаз" пагражае ўклады грошы, якія трываюць для Беларусі, ва ўкраінскую прамысловасць.

Менгарвыканкам захістается

Рабочыя дзяцкія працуюць на рэканструкцыі плошчы Незалежнасці, дніамі зайўжылі, што пад аркай у будынку мэтрапалітэнавай размыла глебу да самай плятформы. Вада дайшла да падмурку суседняга будынку — Менгарвыканкаму, і той цяпер пад пагрозай авбалу.

Будынак упраўлення мэтрапалітэна, які пабудавалі ў 1984 г. паміж Менгарвыканкамам і корпусам БДУ, стаіць на спэцыяльных гумовых падушках. А вось калені, якія трываюць арку, трываюцца на падмурку. Пад ім вада размыла глебу аж на 9 мэтраў. Плятформа, на якой месціцца гэты будынак і будынак Менгарвыканкаму, пачала аплускацца. Зроблена ўжо некалькі дзясяткі сыйдравінаў, куды заляваюць цэмант, каб замацаваць канструкцыю. Ды ці ўратуе гэта сутыцтвуючыя багведама.

Зрэшты, у Менгарвыканкаме съцвярджаюць, што нікакі не бяспекі для будынку няма.

Б.Т.

Беларускі

алітаўнік

укладзены

айцом Аляксандрам Надсанам

784 старонкі, цвёрдая вокладка, наклад 5000

асобнікай

выдавецтвы

"Божым шляхам" (Лёндан) — "Сафія" (Полацак)

Пытайцеся ў кнігарнях і незалежных распавесуднікаў

З УСЁЙ

КРАІНЫ

Каровы трапілі пад цягнік

Восем кароў, якія выбеглі на чыгуночку між пераездамі Насілава і Асанава Маладечненскага раёна, былі зьбітыя пасажырскім цягніком "Калініград—Масква". Пры гэтым адна засталася ляжаць на рэйках, зрабіўшы немагчымым далейшы рух цягніку па гэтай лініі. Ен аднавіўся толькі праз паўгадзіны. Няшчасныя жывёліны пацярпелі, бо разарваўся "электрапастух".

БЕЛАПАН

Съмерць таксіста

Сотня слуцкіх таксоўшчыкаў ехала за катафалкам з труной свайго калегі. Съмерц напаткала 24-гадовая Л. Апоўначы, калі яго выклікалі па мабільным тэлефоне і папрасілі адвезыць ў прыгарадную вёску Кляпчаны, аб чым ён паспел паведаміць свайму дысплатчару. Л. знайшлі раніц у ляску паміж Навадворцамі й Кляпчанамі ў сваёй машыне з трывнаццацю нажавымі ранамі каля сэрца. Забойцы не крацнулі ні магнітафону, ні сціплага зарабку кіроўцы. Падобнае забойства таксоўшчыка было ўчынена год таму паблізу вёскі Ячава і засталася нераскрытым. Па факце новага пра-куратура ўзбудзіла крымінальную справу. Пасыль Л. засталася сям'я.

Разбраў вагон

Мясцовы жыхар Б. залез пад грузавы вагон, што стаяў на чыгуначнай станцыі Слуцак, ды ад-круціў дзвіне магістральныя дэталі паветраразьмеркавальнікаў тармазнай систэмы. Іх адсутнасць падчас руху саставу мела ў брагічных выніках. 8-кіляграмовыя дэталі злодзеяў зьбіраўся эдаць у прыміткі каляровых мэталяў, але быў за-трыманы супрацоўнікамі міліцыі. Каштуючы скрадзеныя дэталі 460 тыс. рублёў.

Міхась Кутявецкі, Слуцак

Пахаваныя стралы

13 чэрвеня ў Янаве, Стадубуне, Пералёўцы, Неглюбцы, Бутрамеўцы, Казацкія Балсунах і іншых вёсках Веткаўшчыны й Чачэршчыны можна пабачыць траецкі абрэд Пахаваныя стралы. Там, прыблізна за 400 км ад Менску, ён захаваўся ў некранутым выглядзе да нашых дён. Пра гэтыя старожытныя беларускі карнавал ведаюць фальклорысты ўсёй Эўропы. У гэты дзень на Палесісе выправілася экспедыцыя аматараў этнікі зь Менску — павучыцца рytуальных песняў, караходаў і "кryвых танкоў", пабачыць сам абрэд.

Аліксей Фралюк

Рэканструкцыя рынку

У Воршы адчыніўся перны міні-паркінг. Ён пабудаваны на гарадзкім рынке, які апошнім часам

перажывае карэнную рэканструкцию. Прывабны выгляд набывае рынкавая плошча, дзе месцічы мясці бруд у пошуках патрэбнага тавару ледзь з XIV ст.

Немцы ў калгасе

Нямецкая фірма "Штотц" арандавала на 50 гадоў 400 га зямлі ў калгасе імя Чапаева (Аршанскі раён). Немцы плянуюць выкупіць маёмасць калгасу ды ўкладыць ў яго інвестыцыі. Скарачынскую пакуль не плянуеца, але п'яніцам ды гултаям у сумесным прадпрыемстве месца на будзе. Затое калгаснікам гарантуеца штomeсічныя заробакі без затрымак, а пэнсіянарам — сацыяльная падтрымка. Зямлю ўрабляць у гаспадарцы цяпер будзе па сучасных тэхналёгіях на нямецкай тэхніцы. Яе прасоўванне на беларускі рынак і звязулеца галоўнай мэтай іншаземца.

Віктар Лютынскі, Ворша

Наставнікі скарачыць

Да 1 верасня ў систэме адукатыўнай Магілёўшчыны звольняць 4,5 тыс. чалавек. Пакуль з усіх раёнаў толькі ў Глуску й Дрыбіне адолелі плянавы рубеж — 10% скарачынска пэдагагічных кадраў. Дрыбінцы аж перастараліся, пакінуўшы без работы 22% ад агульнай колькасці педагогаў і тэхнічных работнікаў.

"Ленінскі шлях"

Прылікі ў БПСМ

Завышэнне колькасці першасных арганізацій БПСМ і іхных чальцоў выявіў камітэт дзяржканцтролю пад час праверкі магілёўскага БПСМ. Так, у Цэнтральным раёне Магілёва разбяжка паміж "папяровым" й разальнімі сябрамі арганізацій складае 1336 чалавек (1940 і 604). У Ленінскім раёне — 974 (1974 і 1000). У Каstryчніцкім — 431 (1954 і 523 чалавекі).

Яшчэ праверка выявіла, што першы сакратар Магілёўскага абкаму БПСМ плаціў сабе прэміі (нават эканомічныя на аплаце працы работнікаў апарату), памер якіх даходзіў да 219% ад заробку. Агулам заробак "першага" з усім надбуйкамі сягнуў сёлета ў студзені 580000 рублёў.

Пакроўскі

Страйк ў Дрыбіне

У калгасе "Дрыбінскі" зноў бас-тующы. Калгаснікі дабіаюца выплаты грошай, заробленых у часе сябы.

Сяргей Мурзін, Дрыбін

Сэкс па бабулінам тэлефоне

Жыхарка вёскі Олтуш Маларыцкага раёну ледзь не згубіла прытомнасць, дазваўшыся, што музісц заплациць за тэлефон 624 тысячаў рублёў. Як высыветлілася, нагаварыў гэтуюлькі ейны ўнук, што

пераабмундзіраванье
Наша войска ў камізэльках

Наша войска ў камізэльках

Сёлета шэраг падраздзяленен-нія беларускага войска атрымаў новую форму. Чыноўнікі зь Міністэрства абароны кажуць, што праз тры гады яе апрануць усе вайскоўцы.

Міністар абароны генерал-палкоўнік Леанід Мальцаў плянуе скончыць рэформаванне беларускага войска ў 2005 г. Да таго часу ўзброеныя Сілы краіны скоро ціцацца з 80 тыс. вайскоўцаў і 20 тыс. цывільніх службоўцаў да 50 і 15 тыс. адпаведна. Адным з першых крокоў рэформы стала распрацоўка абмундзіраванья новага ўзору.

Яно будзе розніца ад старога іншым малюнкам камуфляжу, размешчаным упоперак (раней ён размешчаны ўздоўж). У рэчавай службе тылу ўзброеных Сілаў, якія змаймалася распрацоўкай абмундзіраванья, кажуць, што яно зроблене з больш якіх тканін — яно будзе гэтак выгараць і вышчавацца.

Апроч таго, у кожнага вайскоўца будзе "разгрузчанская камізэлька", кштал-

ту тых, якія маюць дэсантнікі. У яе кішэні можна будзе склаці мэдыкаменты, магазіны з патронамі, гранаты, харчы, ра-

дзеяцтвию — усё, што раней месцілася ў сумках.

Камізэлькі для аўтаматчыкаў, снайпераў і куляметчыкаў будуть розніца.

Па дэсантным варыянце зроблены і рэчавы мешок, у якім, сярод іншага, мусіць спартовы касцюм, зъме-

на абутку і г.д. Афіцэры атрымаюць індывідуальныя радыёстанцыі ды камілаторныя лазерныя прыцэлы.

Першымі форму новага ўзору атрымалі жаўнеры і афіцэры найбольш баяздольных частцей. Так, сёлета ўвесну яе апранула 1-я матастэрніковая рота 11-й гвардзейскай асобнай міханізаванай брыгады, што стаіць у Слоніме. Леанід Мальцаў у красавіку асабіст агледзеў гэтую роту і быў задаволены выглядам байцоў у новым абмундзіраванні. А ў час сумесных расейска-беларускіх вучыненняў на Гарахавецкім палігоне пад Масквой слонімская рота ўзрасіла расейцаў сваёй амаль "НАТОўскай" формай.

Алег Тачоны

ЛІСТЫ Ў РЭДАКЦЫЮ

"Тры чарапахі" замест "Камбата"

Некалі Францішак Багушэвіч на пытанні "Где ж цяпер Беларусь?" выразна адказаў: "Там, братцы, яна, где наша мова жывеце..." І меў рацью, бо русіфікацыя пры канцы XIX ст. яшчэ не дасягнула такіх памераў, як цяпер.

А нашыя вайсковыя гарнізоны — гэта ледзьве не расейскія анклавы на беларускай зямлі. Напрыклад, у 72-м Аб'яднаным вучебным цэнтры ("Печы") чужая для беларусаў моўная стыхія падмачоўваеца адшліфаваным інэзялігічных аддзелах вайсковыя пантэонам: Суворава, Кутузава, Жукоў і інш. Праўда, адраджэнне пачатку 90-х дзе-нідзе пакінула свае съліды на інфармацыйных сцэндах. Але інфармація тая проста-такі перагружаўшчана памылкамі, а таксама сярмажнай сціпласцю ў дачыненіі да ўласнай вайсковай гісторыі. Паводле тых сцэндаў, беларусы ў мінульшы з кім толькі ўдала ні ваявалі: з немцамі, кримчакамі, французамі, швэдамі, але толькі не з маскалямі. Пра войны з Масковіем узголік згадкі. Таму ад г.зв. беларускага войска нейкіх прымесных неспадзяўвае я ўжо не чакаў.

Аднак дарма. Апошнім часам раз-пораз заўсімі шыхтавай песьні скропілі "баяцні-камбатаў" і іншыя лухты можна пачуць NRM-аўсія "Тры чарапахі".

калы чуеш, я рота жаўнераў што момы выводзіць: "Ты не чакай, скорызай на будзе", пераконаўшы, што сапраўдная беларусізацыя можа пачацца толькі з нізбу. І як тут шмат залежыць ад конкретнай асобы, якая здолее прапанаваць і пачаць! Трохі б больш съмельасці і настойлівасці нашым жаўнерам-беларусам, і беларуская песьня, а разам з ёй і беларуская мова пакрысе адвяюсе сваё месца пад скупым армейскім сонцам.

Сяргак Салаш, Барысаў

Наши хаты былі

багацейшыя за швэдзкія

Стакгольм з 1 да 8 чэрвеня съвяткаваў сваю 750-ю гадавіну. У 1252 г. яр (князь) Біргер заснаваў гэта места — "Паўночную Венецию", як яго часам называлі. З нагоды юбілею задарма працавалі ўсе 49 музэяў (звычайна віткоў каштую 50-70 крону — 5-7 доляраў). У Старым месце на 4 пляцоўках з раніці да вечара ладзіліся канцэрты фальклёрных гуртоў, тут жа кавалі, шкляры рабілі свае шэдзёўры, можна было пабачыць рыцарскі турнір, паспыткаць страваў народнай кухні. Чайныя вазілі турыстам па варэзы Мэлірэн і па шхерах вакол места. Сваё ўмельства дэманстравалі маракі,

вайскоўцы і пажарніцы. Учынілі дыскатак і рок-канцэрты. Амаль кожны чалавек на вуліцы меў у руці швэдзкі сцяжок. Сцягі пазіралі ўзімі прыватных бальконаў.

Ля Карапеўскага палацу можна было ўбачыць прынцысу Віктору, якія вольна гуляла па месце (эзгодна з заканадаўствам, карапеўскі зробіцца яна, а не яны брат — бо ён малодшы).

Шмат цікавага ў Стакгольме для беларусаў. Амаль у кожнім музэі — Пагоні, Божы Міслімонт, Ваза буй адначасова караля швэдзкім, польскім і вялікім князем літоўскім: у 1655 г. паводле ўмоваў Кейданскаўскай уніі ВКЛ увайшло ў склад Швэдзкай імперыі. У музее "Livrustkammaren" (Карапеўскі цэйтагуз) можна ўбачыць залаты ордэн з 16 дыяментамі, які Карл Х узнагародзіў Януша Радзівіла. Як съведчыць каталёг, да 1913 г. гэты орден захаваўся ў Нясвіскім замку.

Назіраючы за юбілейнымі съвяткаваньнямі, не даеш веры, што ў пачатку XX ст. Швэцыя была беднай краінай, за якой у Амэрыку зехала 25% насельніцтва! Каля паўрэчніках хаты, у якіх нарадзіліся нашы і швэдзкія клясы XIX ст., дык у нашых былі лепшыя ўмовы. Нешта здарылася з намі ў XX ст. Але прыклад! Усходніх Драконаў съвядомы, што, пачынаючы нават з нуля, можна за 30-40 гадоў адбудаваць краіну, трэба толькі верыць і працаўца.

Андрэй Катлярчук, Стакгольм

НА ВІНІНЫ ГАСПАДАРСКІЯ

ДАТА ВЫПЛАТЫ ПЭНСІЙ у Берасцейскай вобласці скончылася на 4 дні, пачынаючы з чэрвеня. Прычына — недахоп срокаў у фондае сацыяльнай абароны.

ПАЗОЎ ПІВВАРНай КАМПАНІІ "БАЛТЫКА" да заводу "Крыніца" быў задаволены міжнародным арбітражным камірцыйным судом пры Гандлэ-прамысловай палаце Рэсеi. "Балтыка" патрабавала ад "Крыніцы" кампенсацыі крэдытаўных сродкаў у

Сівярынец —

У нядзелю, 16 чэрвеня, адбудзеца IV Сойм "Маладога фронт". На пасаду кіраўніка арганізацыі прэтэндуюць дэйны старшыня Павал Сівярынец і кіраўнік Гарадзенскай абласной арганізацыі Вадзім Саранчукоў. Прэтэндэнты адказваюць на пытанні "НН".

Павал Сівярынец:

"Малады фронт" — гэта дэмакратычны рух, які грунтуюцца на нацыянальнай ідзі і хрысьціянскіх прынцыпах. Уся заходняя цывілізацыя, у яку мы імкнёмся, жыве ў гэтай непадзельнай, узаемазвязанай і гарманічнай сістэме каардынат: нацыянальная дзяржава, хрысьціянская каштоўнасць, дэмакратычны лад. Менавіта іх сукупнасць і ёсьць сутнасцю палітыкі "Маладога фронту".

"НН": Якім каштоўнасцям мусіць аддаваць перавагу "Малады фронт" — дэмакратычным, хрысьціянскім і нацыянальным?

"НН": Хто з'яўляецца для Вас аўтарытэтам у палітыцы і жыве?

"НН": Па якой акрузе Вы зъбираецца балітавацца на мясцовых выбарах?

"НН": Якую музыку Вы слушаеце?

"НН": Якія газеты чытаеце, якое радыё слушаеце, якія тэлепраграммы гледаце?

"НН": За якую зборную Вы хвараеце на чэмпіянаце сьвету па футболе?

Я веру ў Бога, і таму для мене Аўтарытэт і Ідэал як у жывыці, так і ў палітыцы — Icys Хрыстос. У асобных прафесійных сферах я зважаю на аўтарытэт шмат якіх людзей: бацькоў, сяброў, знаёмых, вядомых. Вядома, на Васіля Быкава ў прозе, на Яніона Пазыніка ў ідэалі, на Вячаслава Січчыка як арганізатора, Віцку Бячорку як філіяла і г.д. Сярод гісторычных асобаў для мене ўзоры — апостол Павал і Марцін Лютер, Абрахам Лінкальн і Шарль дэ Голь, Францішак Скарына і Мікалай Радаўіл Чорны. Сярод сучаснікаў — Ян Павал II, Рональд Рэйган, Маргарэт Тэтчар, айцэ Аляксандар Меня, Але́с Алеманович — людзі веры і дзеяньня, спадраудныя духовыя, грамадскія і палітычныя лідэры.

Я ямаю намераў балітавацца на мясцовых выбарах. Па-першым, у мене віцебская праціска, а кіраваць "Маладым фронтом" трэба зь Менску. Па-другое, рэальных выбараў на будзе. Максімум — будзе магчымасць адносна легальна супрацоўніцтва з людзьмі. Вось працаваць з людзьмі зъбіраюцца — і не ў якісці адной акрузе, а ў дэсятках гародоў і мястэчак, куды плюнуў зъездыдзь да вясны. Па-трэцяе, замест "выбараў" цалкам верагодны лукашанкаўскі реферэндум або нейкі "інтэграцыйны акт" — трэба быць гатовым да нечаканага разврату падзеяў. МФ будзе ладзіць сярод моладзі адмысловую кампанію пад мясцовыя выбары.

Мне падабаецца мадыччына і рытмовая музыка — арт-рок, хев-метал, рок-апраноўкі клясыкі, балады, бардаўскія сіліны. Люблю мопныя ўдарныя, электрагітары і кіліні ў скрыпкам, опернае сола ѹ харавыя падлеўкі, усілякія наўраты, шылдкі і партыі аргану. Зь беларускага гэта "Мясцовы час" пачатку 90-х, натуральна, "NRM", "Ulis", "Новае неба", найлепшыя хіты "Песьніроў", "Я нарадзіўся тут", "Народнага альбому" і "Святога везчу", сё-тое з Мельнікаў і Шалкеўчы. З замежнага — Бон Джові, "Metallica", "Queen", "Scorpions", "Offspring", "Океан Эльзи", "Kally Family".

Праглядаю асноўныя незалежныя газеты — ад "Народнай волі" і "ВДГ" да "Камсамолкі", Натуральнай, "Наша Ніва". Час ад часу купляю "Советскую Белоруссию", "Звязду", "Ізвестія", "Belarus Today". Калі бываю ў рэгіёнах — гарадзішкі газеты ў раёны. За радыё сачу ў асноўным праз Інтэрнэт ("Свабода", "Рацыя") плюс сайт БелаПАНу. У Віцебску лаўлю этэр, дарэчы, прыымач выйграў калісці на конкурс лістоў Польскага радыё. Гляджу на відэа — НТВ, ОРТ, "Весты", БТ без Азаронка, Зімоўскага і Казакіц. Ужо нешкавае "Часам, каб адпачыць", — "Першы музичны", хітавае кіно, КВК із інтэлектуальныя талегульны.

Пахварэш тут з нашым БТ... Мне найбольш падабаецца футбол клясных ўсходніх кіліні — зборных Вялікай Брытаніі, Гішпаніі, Партугальі, Нямеччыны. Але ангельцам заўжды не паднімай, гішпанам усё бракует добра гірнэра, партугальцы гуляюць надта прыгожа, каб стаць чэмпіёнамі, а немцы... На жаль, немцы павінныя прыграць, каб да восеніх фэдэральных выбараў упалаць шанцы сацыял-дэмакрате Шродэра. Таму буду хвараць супраць зборнай Расеі — такая ўжо нашая нацыянальная хвароба.

Ня варта, напэўна, называць прызвішчы палітыкаў. Галоўнае для палітыка — маральнасць. На маё маральнае і нацыянальнае выхаванні вялікі ўплыў зрабілі творы Каараткевіча, я захапляюцца гэтым геніем Беларусі. Што ж да жывыццявага прыкладу, дык гэта, безумоўна, мае бацькі! Такой сіле волі, якай ёсьць у маёй маці, і упартасць ў дасягненны мэты (гэта пра бацьку) мог бы пазайдзросць кожны.

Я буду балітавацца ў Горадні — горадзе, дзе праўшлі 22 гады майго жывыцця, дзе я ведаю кожны завулак, дзе ўсе знаёмыя. Я буду балітавацца як сябар Партыі БНФ. Цяпер болей нікіх падрабязнасцяў...

Мне падабаецца "Бонда", "Стары Ольса", "Новае неба", супольныя праекты ("Народны альбом", "Легенды Вялікага Княства"), з задавальненнем слухаю гурты "Metallica", "The Cranberries".

Праглядаць імкнуся ўсю прэсу, але чытаць хіба "Пагоні", з рэдакцыяй якой у мене добрыя адносіны, і "Наша Ніва". Цяпер вось да "Пагоні" толькі на сайт ды на суд. З радыё ды ТВ складаней: бракуе часу, атрымлівацца паглядзець ды паслухаваць выключна праграмы навінаў.

Пакуль зборная Беларусі на ўдзельнічае ў чэмпіянаце, я хварю проста за добры, прыгожы футбол.

навіны за тыдзень

Помнік Гусоўскуму

У Магілёве на Першамайскай вуліцы паставяць помнік дзеячу Адраджэння Міколу Гусоўскуму, аўтару "Песьні пра зубра". У вуліцу Гусоўску пераназаваюць вул. Леніна. Пра гэта заявіў старшыня гарыканкаму Віктар Шорыкаў. Помнік паставяць калі былога Дому юстыцы, куды да 10 ліпеня павінны пераехаць усе службы гарыканкаму. Абласны і гаспадарчы суды, якія да гэтага месцыліся ў будынку адміністрацыі Ленінскага раёну, а работнікі адміністрацыі, у сваю чаргу, зоймуть праваю крыло Дому саветаў, якое вызваліць гарыканкаму. Дагэтуль Магілёў быў адзінам абласным цэнтрам, адміністрацыя якога яшчэ мела сваё будынку. Апроч таго, Шорыкаў кажа, што трэба скасаваць у горадзе Кастрычніцкі, Ленінскі і Цэнтральны раёны і стварыць на іх месцы толькі два — Левабярэжны і Правабярэжны.

Мажарытарная сістэма — учарашні дзень?

Паводле якой сістэмы будуць адбывацца выбары ў парламэнт саюзнай дзяржавы, калі яны ўсётакі будуць абвешчаны? Раней часцей за ўсё называлася мажарытарная. Але дырэктар Інстытуту дзяржавы і права НАН Беларусі ў часе "круглага стала" "Актуальная пытаньня саюзнага парламэнтарызму", якое прайшло 10 чэрвеня ў Менску, выказаўся на карысць мяшанай мажарытарна-прапарціянальнай сістэмы. На яго думку, "гэта паспрыяе больш поўнаму ўліку інтэрэсаў усіх славё насељніцтва падчас выбараў".

Вайтовіч: інтэграцыя Беларусі ў Эўропу непазыбежная

На думку Аляксандра Вайтовіча, Беларусь непазыбежна будзе інтэгравацца ў Эўропу. Пра гэта ён заявіў на сустрэчы з делегацый Парламэнцкай асамблі Рады Эўропы. Старшыня савету рэспублікі таксама даў зразумець, што дыялёт нацыянальнага сходу з ўсходнімі парламэнцкімі структурамі быў бы больш эфектыўным, калі б Беларусь займала сваё месца ў Парламэнцкай асамблі АБСЭ.

Прыватнікі больш сумленныя

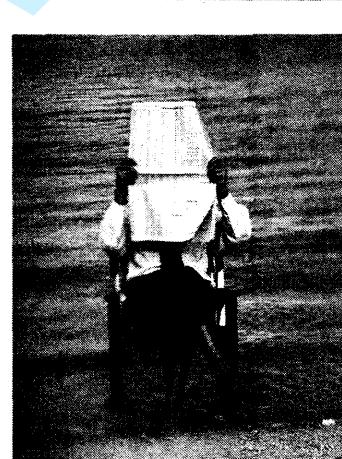
97,5% запазычанаўся ў падатках прыпадае на дзяржаўныя прадпрыемствы і толькі 2,5% — на прыватныя. За студзень-красавік найбольш завінаваціліся бюджету Кімавіцкі лікёра-гаралачны завод (16,3 млрд. рублёў), Менскі маторны (13,6 млрд.) і трактарны (12,2 млрд.) заводы.

Б.Т.

Купляце "НН" у шапіках "Белпошты" ў Менску:

Шапік № 4	вул. Прытыцкага, 17
Шапік № 5	пр. Скарыны, 50
Шапік № 6	пр. Партизанскі, 8
Шапік № 8	пр. Скарыны, 10
Шапік № 11	пр. Скарыны, 55
Шапік № 12	стадыён "Дынаамо"
Шапік № 13	пр. Скарыны, 44
Шапік № 14	пр. Скарыны, салён "Фантазія"
Шапік № 15	пр. Пушкіна, 36
Шапік № 16	пр. Газеты "Ізвестія", 102
Шапік № 17	пр. Скарыны, 117
Шапік № 18	пр. Партизанскі, 49
Шапік № 19	вул. Тацкенцкая, 16
Шапік № 20	вул. Рафіева, 94
Шапік № 22	вул. Ясенина, 12
Шапік № 29	пр. Партизанскі, 107
Шапік № 35	бульвар Шаўчэнкі, 107. прып. "Кінататар "Кіев"
Шапік № 36	вул. Варвашы, 76
Шапік № 40	пр. Партизанскі, 6
Шапік № 41	пр. Ракасоўскага, 145
Шапік № 44	скрыжаванні вуліц Варвашы і Куйбышава
Шапік № 45	вул. Багдановіча, 153
Шапік № 46	вул. Арлоўскай, 9
Шапік № 47	у фас галоўштамту пр. Скарыны, 10
Шапік № 49	на адзінчыні сувязі № 21 пр. Партизанскі, 107

У шапіках "Белпошты" таныней — 340 рублёў!

Прызы для падпісчыкаў

Рэдакцыя "Нашай Нівы" праводзіць розыгрыш каштоўных прызоў сярод тых, хто падлісаўся на 2-е паўгодзьдзе. Дасылайце на адрас рэдакцыі копіі сваіх падпісных абанэментаў (на цэлае паўгодзьдзе!) або выражэце й даشهце гэтую картку, калі ў вашым населеным пункце няма як зрабіць ксэракопію (але ў тым разе, калі вам пашчасціць, давядзенца прад'явіц свой абанэмант у рэдакцыі пры атрыманні прызу). Адрес: а/с 537, 290050, Менск. Галоўны прыз — падарожжа ў Палангу на Балтыйскае мора, а таксама дзесяткі драбнейших прызоў.

Апошні дзень падліскі — 22 чэрвень. Розыгрыш прызоў — 1 ліпеня. Съпяшайцеся!

Дык падпісвайся!

Сканчэны палітычна сэзону, падчас якога палітычна апазыція нічым асаблівым на вызначылася, прымушае ў чарговы раз задумца пра яе будучыню. Адкуль у шэрагі апазыцій магла б уліца "свежая кроў"? З такімі пытаньнямі "НН" звязнулася да экспертаў — палітолагаў, быльх і дзейных палітыкаў, журналістаў.

У чаканыі сэнсу

Апазыціі сёньня патрэбныя не толькі новыя людзі, але і свежыя ідэі. Але дзе іх трэба шукать і што яны павінны ўяўляць сабой? Пра гэта запытаўся мы ў экспертаў.

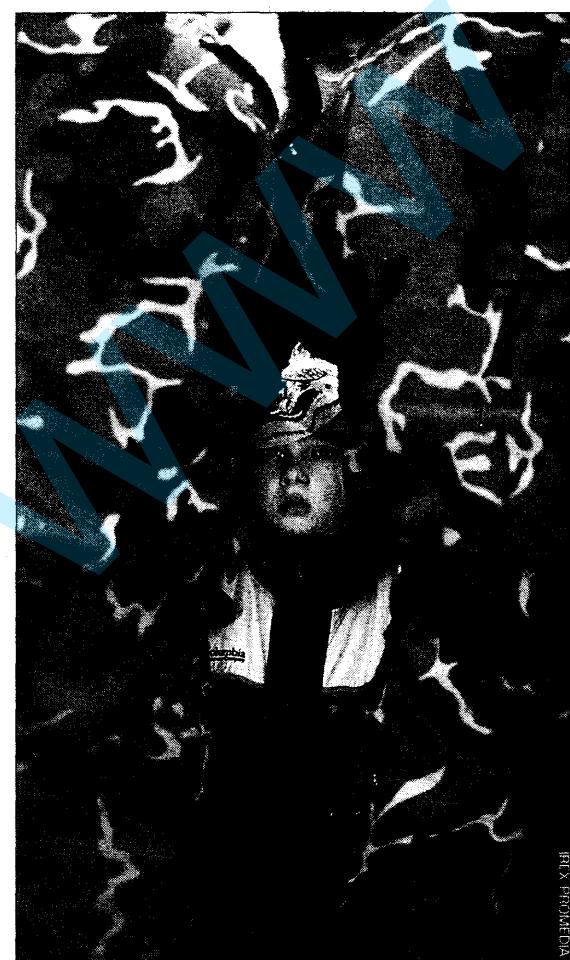
Дэпутат Вярхоўнага Савету XII склікання **Уладзімер Новік** лічыць, што апазыціі трэба зацікаўці сур'ёзных людзей, кожная партыя мусіць прадстаўляць пэўную сацыяльную праслоіку грамадства, зь якой могуць звязацца новыя людзі. Але толькі калі ўзынкіне "новая палітычная сітуацыя". "А пакуль мы бачым ужо дзесяцьгадоў адных і тых жа палітыкаў, "апазыціянэр" паводле прафесіі". Ці звязацца новы лідэр, на ведаю. Магу толькі сказаць, што гэты лідэр павінен прышываць, а не адштурхоўваць", — кажа У.Новік.

Палітолаг **Уладзімер Мацкевіч** на сёньняшні момант на бачыць нікай крыніцы "свежай кроў": "Этая ж не бур'ян, каб само вырасцала. Ня траба чакаць, трэба рабіць, выхоўваць".

Рэдактар **Сяргей Дубавец** выказвае меркаваныне, што "таворка ідзе не пра "кроў", а пра "харызматичную" ідэю і тык, хто ёсць сфармулое. І гэта будуць людзі маладыя, на сёньня, а гадоў праз тры-пять".

Са словаў **У.Мацкевіча**, "свежай кроўю" апазыціі могуць стаць людзі бізнесу альбо тыя нашыя землякі, якія зъехалі за мяжу на вучобу, "здаўблілі пэўныя досьвед і сацыяльны статус". С.Дубавец таксама лічыць гэтую группу перспэктыўнай, але адзначае, што "не час прыйдзе гадоў праз пяць". "Больш слушна шукаць, выхоўваць і падтрымліваць тых, хто сёньня ў другім, трэцім эшалянах апазыцыйных партый і рухаў", — кажа У.Мацкевіч.

Валянін Голубеў, гісторык, сябар фракцыі БНФ у Вярхоўным Савете XII склікання, кажа, што ў сёньняшній сітуацыі трэба, каб барацьба супраць рэжыму ў людзей "асацівалася з асобаю". Асоба ж гэтая павінна ўспрымацца большасцю людзей, "нашых" і "ня нашых", лічыць В.Голубеў.

"Свежая кроў" апазыціі

Мікола Маркевіч: "А можа, Павал Мажэйка?"

Адкуль могуць звязацца ў апазыціі новыя лідэры са свежымі ідэямі?

З шэрагу тых, хто раней адышоў ад палітыкі, "можна мабілізаўца пэўныя сілы", — мяркуе У.Мацкевіч. — Але патрэбны новы ідэя і патрэбны давер да лідэра. Цяпер гэтыя людзі расчараваныя. Але наўрад ці яны самі здольныя выступіць лідэрамі", — кажа палітолаг. Пра стомленасць "быльх" гаворыць і С.Дубавец, адзначаючы, што іх "ня любяць у народзе".

Асабісты прыклад мужнасці

Мы пацікаўліся ў экспертаў, ці бачаць яны сярод быльх беларускіх палітыкаў каюсці, хто мог бы вярнуцца да актыўнай дзеянасці і выйсці на першыя ролі? Найперш называліся два прозвішчы — быльх дэпутатаў Вярхоўнага Савету Беларусі XII склікання **Міколы Маркевіча** і **Сяргея Навумчыка**.

С.Навумчык ужо сёмы год знаходзіцца ў эміграцыі, працуе на радыё "Свабода". На думку С.Дубавца, "рэальная гатовы да цяперашняй палітыкі Навумчык, які мог бы прыйсці кіраўніком руху, партыі ў блёку, калі б у тых была спадрэдная сацыяльная база і рэальны стратэг Пазьняк".

М.Маркевіч, рэдактар забароненай уладамі газеты "Пагоня", дапускае, што калі ўлады будуць і надалей перашкаджаць ягонай прафесійнай дзеянасці, то яму, магчыма, даўдзенца заемца "чыстай палітыкай". Сёньня імя Маркевіча не сышодзіцца са старонак беларускай незалежнай і замежнай прэсы, яго ведаюць людзі. Судовыя працэсы над ім і Мажэйкам можа толькі павысіць рэйтынг Маркевіча.

"Апазыція на ўстане выкарыстанацца ўвесе пратэстны патэнцыял грамадства, — кажа Маркевіч. — Сёньня большасць нашага грамадства супраць Лукашэнкі, але яно не аб'яднанае. Проблема на толькі ў тым, што Лукашэнка і яго рэжым зробіць усё дзеля таго, каб прасоўванье гэтых аўяднаўчых ідей зъвесці на

нішто, але і ў тым, што пасада падзяліма нікто з апазыціі не зайдзе контрапрапагандай, контрагітаціяй, хаджэннем у народ.

Я думаю, што новы лідэр павінен абавязкова звязацца, але на зьліку сёньняшній беларускай апазыціі, якая стрымлівае зъяўленьне новых лідэраў. Найперш кідаецца ў вóчы адсутнісця ў цяперашніх кіраўнікоў апазыціі валявых якасцяў, асабістай мужнасці, адданасці, энэргіі. Лідэр апазыціі, акрамя розуму і інтелекту, у сёньняшній сітуацыі мусіць дэмантраваць асабісты прыклад мужнасці".

Бізнесоўцы

Прадпрымальнікі на першы год пасяляхова змагаюцца з рэжымам і па-свойму яго перамагаюць. "Бізнесоўцы маюць унікальны досьвед існавання на ўмовах беларускай эканамічнай рэальнасці, і тэарэтычна гэта можна было б скарысці і ў палітычных плоскасцях", — лічыць **Валеры Булгакаў**, галоўны рэдактар часопісу "Arche". Аднак ці здолеет сёньняшнія апазыція прыцягнуць у свае шэрагі гэтых людзей? Цяперашнія апазыційныя структуры на маюць моцнай сацыяльнай базы, у іх німа зваротнай сувязі з большасцю грамадства. Пакуль нельга чакаць палітычнай ініцыятывы і з боку саміх бізнесоўцаў, пераважна запалоханых і падкантрольных рэжыму. Усё, аднак, можа зъмяніцца падчас нейкіх сацыяльных выбухаў у краіне альбо моцнага пагаршэння эканамічнай сітуацыі. І было бы добра, каб гэта быў свядомы выбор людзей, а не вымушаны крок загнаных у кут прадпрымальнікаў.

Творчая інтэлігенцыя

Як сказаў украінскі пээт Яўген Маланюк, "калі ж у нацыйніма правадыроў, тады яе правадыры — паэты". Пісьменнік **Уладзімер Арлоў** лічыць, што сярод творчай інтэлігенцыі ёсьць людзі, якія маглі бы стаць "свежай кроўю" для беларускай апазыціі. "Да такіх асобаў я найперш аднёс бы Уладзімера Някляева, які сам недвусэнсноўна заявіў пра гэта сваёй пазыцыяй ужо ў часе леташняй прэзыдэнцкай кампаніі", — кажа Арлоў.

Паэт, былы рэдактар "Крыніцы" У.Някляеў ужо трэх гадоў пе-праважна жыве за мяжой. Ён сапраўды мае і сувязі, і імпэт палітыка. Размовы пра ягоную палітычную кар'еру началіся ўвесе 2001-га, калі У.Някляеў прыехаў у Менск для ўдзелу ў перадвыборнай кампаніі "адзінага кандыдата". Ён "засвяціўся" эмактыўнай выступамі на мітынгах, але нічым на змог падзяліцца на хаду падзяліцца, казаў пра "адсутнісць энэргетыкі" ў апазыціі. Зноў зъехаў за мяжу. У

красавіку 2002 г. У.Някляеў зрабіўся старшынём праўлення зарэгістраванай ў Маскве беларуска-расейскага фонду "За новую Беларусь", у кіраўніцтве якога апынулася "быльх": Васіль Лявонаў, Міхail Чыгір, Станіслаў Багданкевіч ды інш. Магчыма, для У.Някляева падрыхтаваны добры трамплін у "вялікую палітыку". Аднак В.Булгакаў скептычна ставіцца да перспектывы У.Някляева, адзначаючы, што за трэх гады за мяжой ён на выявіў прыхильнасці да нейкай пасыльдоўнай палітычнай праграмы і застаецца сымбалічнай постасцю.

Праўда, В.Булгакаў мяркуе, што да гэтых людзей і іх "апазыційнасці" варты ставіцца скептычна, бо яны "гуляюць па правілах, вызначаных адміністрацыяй Лукашэнкі" ці прыналежных для яе. Тым больш, ці можна верыць "перабежчыкам", якія "шилі на калібарацію з лукашэнкістамі". Аднак В.Булгакаў скептычна ставіцца да перспектывы У.Някляева, адзначаючы, што за трэх гады за мяжой ён на выявіў прыхильнасці да нейкай пасыльдоўнай палітычнай праграмы і застаецца сымбалічнай постасцю.

С.Дубавец уважае, што варта чакаць у будучыні зъяўленьня ў палітыцы маладой творчай інтэлігенцыі — тых людзей, якім цяпер па 14—22 гады. "Гэта будзе новае пакаленне гадаванцаў "Нашай Нівы", — уважае Дубавец.

"Бязвольныя апазыціянэры"

Месцам, дзе гартуюцца палітыкі, па азначаныні зъяўліяецца парламент. Калі ўспомнім няпросты шлях

Чыноўнікі сёньня знаходзяцца пад яшчэ большым прэзыдэнтам спэцслужбаў рэжыму, чым на пачатку прайміністэрства "Задзелімір Ярошын". Праўда, магчыма, у складзе нейкай новай структуры, наскіцталі фонду "За новую Беларусь", бо многія апазыційнэры на змогуць яму дараваць жорсткага задушэння на страйку менскіх мэтрапалітанаўцаў у 1995 г. Ярошын мае рэпутацію "моцнага гаспадарніка", вялікі досьвед працы на дзяржаўных пасадах, але цяпер ён беспрацоўны. Чуткі пра ягонае прызначэнне на нейкую ўпльывовую пасаду ў кіраўніцтве "саюзнай дзяржавы Беларусі і Рэспублікі" пакуль не пацвердзіліся.

Чыноўнікі сёньня знаходзяцца пад яшчэ большым прэзыдэнтам спэцслужбаў рэжыму, чым на пачатку прайміністэрства Лукашэнкі. Акты засташоўніцтва ў выглядзе арыштаў харнікаў вельмі эфектыўныя. Таму гэтая група для апазыціі непэрспектыўная, калі, вядома, сваіх людзей на ўзмацненне апазыційных структур не на-кіруе сам рэжым.

Эмігранты

Мы ўжо згадвалі сярод перспектывных груп падзяліцеў, зъяўліяючыхся ўнікальнымі беларускімі эмігрантамі, найперш тых, хто выехаў на Захад на вучобу і працу.

Ужо шэсць гадоў жыве за мяжой і Зянон Пазьняк. Ягонае вяртанье магло бы выклікаць ажыўленне ў шэрагах апазыцій. Пазьняк сёньня атрымлівае настроены, бачыць сваю нішу на палітычнай сцене. Праўда, ягонае вяртанье, на думку С.Дубавца, можа адбыцца "толькі нейкім рамантычным шляхам", але сам Пазьняк пад планку "свежай кроўю" не падыходзіць. Дыял самён, эдацца, не хацеў бы сваім вяртаннем сымбалічна прызначаваць "дэмакратызацію рэжыму".

Такім чынам, нашы аналітыкі ўжо сёньня шукаюць, адкуль прыдуть тыя "новыя" людзі. Іншыя пытанні, ці знойдзутца сярод іх здольныя арганізатары, таленавітыя стратэгі, людзі, якія змогуць прыцягнуць пад сваю дзейнасць беларускія фінансавыя рэсурсы. Многія экспэрты ўпэўнены, што шмат патэнцыйных перспектывных апазыційных палітыкаў ціпера вагаюцца і чакаюць. Яны на хочуць "стрэліц" раней часу і прыцягнуць да сябе пільную ўвагу спэцслужбаў рэжыму, як ужо не аднойчы было падчас прайміністэрства А.Лукашэнкі.

Алег Тачоны

правы чалавека

Дык будзе кляса ўсе?

Кастусь Кашэль, жыхар менскага мікрараёну Малінаўка, звязаўся з адкрытым лістом да міністра адукацыі Пятра Брыгадзіна. Сп. Кашэль хоча, каб ягонае дзяці вучылася ў беларускай клясе. Ён сабраў заявы бацькоў 16 будучых першакляснікаў, каб стварыць яе ў школе №218. Але на бацькоўскім сходзе завуч малодшых клясаў Ларыса Новікова адгаварыла палову бацькоў.

Кастусь Кашэль ужо на першы раз звязаецца ў структуры адукацыі ў справе стварэння беларускай клясы. Аднак адказы з гэтых структураў яго крайне дзвіяць: раённы аддзел адукацыі адказаў, што беларуская школа ў раёне будзе адбязковая, а гарадзкі — што гэта магчыма толькі пры наяўнасці 25 вучняў у клясе. Але ў партыі бацькоў не звязаецца здавацца. Копію свайго ліста ён звязаецца накіраваць у сядзібу ЮНЭСКА ў Парыжы.

За алімпійшчыку адкажаш!

Актывіст руху "Зубр" Аляксей Шыдлоўскі падаў у суд на газету "Советская Белоруссия" і ейнага рэдактара Паўла Якубовіча. Прычына — артыкул апошняга "У мом тронутога лица" ("СВ" ад 8 траўня), у якім было напісаны, што Шыдлоўскі трапіў у турму, бо не плаціў алімпіянта.

Шыдлоўскі сабраў матэрыялы, таго працэсу, даведкі пра адсутнасць дзяцей і жонкі ды аднёс у суд Савецкага раёну. У сваім пазове ён патрабуе публікацыі абвяржэння, а таксама матэрыяльнай кампенсацыі за маральны ўрон: па 6 млн. рублёў ад Паўла Якубовіча асабісті а да "Советской Белоруссии". Шыдлоўскі спадзяеца выйграць працэс. "Раз я ня быў жанаты, дык Якубовічу тут ніяк не адкруціцца", — мяркую ён. Юрист Уладзімір Лабковіч таксама ацэньвае ягоныя шанцы ў 99%. Адзінае, што можа чакаць "зубра", — зъмяншэнне памераў матэрыяльнай кампенсацыі.

А.В.

Свабода сумненьня

Працяг са старонкі 1.

Так, паводле старога закону, рэлігійнае аб'яднанье можа быць забароненае, толькі калі яно не бяспечнае для грамадзкага ладу, чалавечага жыцця. Згодна з новым законам, канстытуцыйнае дазволенне права свабоды веры можа быць абмежаванае ў адміністрацыйным парадку: рэлігійнае аб'яднанье може адмовіцца рэгістраваць.

За выкананьнем заканадаўства, паводле Канстытуцыі, мусіць сачыць праектура. А ў новым законапраекце гэтае права даецца камітэту па рэлігіях. Заборона місійнай дзеяйнасці — удар на толькі па пратэстантах, але й па іншых рэлігіях. Апроч таго, ёсьць праекта (і, паводле некаторых звестак, яна будзе прынятая) увесці ў прэмбулу слова аб "прызначанай вызначальнай ролі праваслаўя ў беларускай гісторыі і фармаванні беларускай нацыі". Прэмбула — гэта юшчэ на сам закон, але гэта тэндэнцыя, рэчышча, у якім дзеяйнасць закону, ужо цяпер праваслаўе займае становішча ледзь не дзяржаўнай рэлігіі: у турмы і камітэту, у войска пускаюць толькі праваслаўных сьвятарам.

Новы закон забаране ў распаўсюджэнні рэлігійнай літаратуры, аўдзёў-і відзэматэрыйла ў без палірэднія дзяржаўнай рэлігіязнаўчай экспертызы, якая ў звароце наўпрост на-

зываеца "цэнзурай". Распаўсюджванье ж літаратуры рэлігійнага зъместу па-за межамі малітоўнага дому наагул будзе забароненае. Пастар Беларускай Эвангельскай царквы Эрнст Сабіла лічыць новы закон антыканстытуцыйным: "У нас на Канстытуцыі дазваляеца свабода веры. Можна верыць, можна маліцца. А гэты закон уводзіць абмежаваньні. Я думаю, што гэта суправадзеніе з людакім устаноўленнем, і Божым. Калі паглядзеце з Божага пункту гледжаньня, дык Бог скаже: "Дайце расыць ўсаму". Дык і на трэба гвалтіць: дайце свабоду ўсім — Бог зь імі сам разъясняцца".

Аляксандар Ерш, сакратар адміністрацыі Канфэрэнцыі цэрквей хрысціян — адвентысту сёмага дыя, назначыў: "Мы ніколі не выступаем супраць улады і закону. Мы працапаноўвалі ўладам свае варыянты. Мы будзем маліцца на супраць гэтага закону, а за тое, каб ён быў прыняты ў фармулёўцы, адпаведнай нейкім міжнародным стандартам".

Відавочна, што зъмены ў заканадаўстве скіраваныя з большага супраць пратэстанцкіх цэрквей, што актыўна вядуць місійную працу. Маларухома, інэртная праваслаўная царква румакі дэпутатаў палаці праdstаўнікоў пазбаўляеца ад небяспечных канкурэнтаў. Гэтая тэндэнцыя вельмі хвалюе пратэс-

тансцкіх лідэраў. Прынамсі, у іхным звароце гаворыцца: "Цяпер шэраг палітычных дзеяючых актыўна арганітуюць неабходнасць замацавання заканадаўчага прызнання вызначальнай ролі праваслаўя ў гістарычным станаўленыні й разъвіці духоўных, культурных і дзяржаўных традыцый беларускага народу. Пры гэтым на варта забывацца, што пачынаючы з XV ст. пратэстантызм актыўна ўплывае на ўсе сферы жыцця беларускага народу. Вам вядома, што такія выдатныя асобы, як князі Радзівілы, Сымон Будны, Васіль Цяпінскі, Астафій Валовіч... былі пратэстантамі. Шмат у чым дзякуючы іхнай дзеяйнасці ў XVI ст. Беларусь па сваім культурным, эканамічным, палітычным разъвіці ўзмаліла перадавое становішча ва ўсходнім Эўропе. XVI ст. — час актыўнага ўплыву пратэстантызму ў нашай краіне — лічыцца залатым векам Беларусі, пэрыядам фармавання беларускай нацыі".

Узаконены рэлігійны прыгнёт,

б'юць трывогу лідэраў пратэстантызму, адб'еца ія толькі на разлігійных грамадах пратэстантаў. Ён стане моцным ударам наагул па Беларусі, па ейнай будучыні.

Яшчэ з часоў Макса Вэбера агульнапрызнанай лічыцца пратэстанцкая працаваць ("пратэстанцкая этыка і дух капіталізму"). Нікто на будзе аспрэчваць і высокіх маральных якасцяў вернікаў-пратэстантаў. Рэлігійны перасыл прымусіць пратэстантаў да эміграцыі, вядомай яшчэ ад савецкіх часоў.

Наколькі верагодна пэрспэктыва эміграцыі па разлігійных матывах? У пратэстанцкіх колах наконт гэтага яшчэ німа пэўнасці. Аляксандар Ерш кажа, што для адвэнтыстаў гэта непрымальны шлях: "Мы хутчэй зыміряемся. А вось падполье — гэта разальная, калі ўлады будуць прымаць практычныя меры па забароне". Іншую думку выказае Эрнст Сабіла: "Сам я зняжджаецца не зъбіраюся: Беларусь — гэта маё. Але я ведаю людзей, якія кажуць, што хочуць зехаць у Амэрыку, вырваша адсколь".

Духоўная эміграцыя станеца ўдарами па іміджу Беларусі, фізичная пагражася стратамі, якія нават цяжка ацаніць. Бо ў якіх адзінкам можна ацаніць ад'езд сям'і, у якой праз год народзіцца новы Шагал альбо Форд?

Аркадзь Шанскі

Дзе варта быць —

(ён нарадзіўся ў Воршы ў 1946 г.) прэзэнтуе некалькі сэрыяў графічных працаў, а таксама кнігі, маркі ды паштоўкі, якія ён афармляў. Выстава будзе адчыненая ў пятніцу, 14 чэрвеня, а 17-й. Працягненца яна да 14 ліпеня. Дадатковая інфармацыя па т. 21-5-90.

Віктар Лютынскі, Ворша

КІНО

Перамога "Dolby"

Разам з пачаткам дэманстраванія фільму "Зоркавія вайны": эпізод II. Атака клонуў" у мінскім кінатэатры "Перамога" усталявалі сіміканальную лічбавую сістemu аўтаматычнага гучання "Dolby Digital EX". Такім чынам, за няпоўныя чатыры гады, якія мінулі з часу зъявлення фармату "Dolby Digital" у Беларусі, ён "прапісаўся" ў шасыці мінскіх кінатэатраў ("Перамога" папярэднічала "Берасцьце", "Mip", "Кастрычнік", "Аўрора" і "Масква"). На чарзе сёмы — "Цэнтральны". Яшчэ такое абсталяванне ёсьць у вялікай залі Палацу Рэспублікі, а з яндаўнігая часу — і ў цэнтральных кінатэатрах Берасця і Горадні.

Кінапракатчыкі канстатуюць, што якасць гук прываблівае гледачоў у кінатэатар, нягледзячы на падвышэнне цэнзы на білеты (з 500—800 рублёў да дзвюх-трох тысяч). Зрэшты, грэх казаць пра высокія цэнзы ў дачыненні да беларускіх кінатэатраў: за такія грошы кіно з аўтаматычным гукам больш нідзе ў сівеце не паглядзіш.

Сяргей Петрыкевіч

паза гульнюю

Магчыма ўсе!

У 1966-м бразильцы, пераможцы двух першынстваў сівету запар, разыграваліся з чэмпіянатам у Англіі пасля стартавага этапу. Аналагічна сітуацыя паўтарылася сёлета: не забішы ў Паўднёвой Карэі ніводнага мяча, чэмпіёны сівету французы па трох матчах пакінулі мундышлю. Тактычныя хібы ў французскай гульні гэтым разам не кампенсаваліся фартам: штангі і папяроўкі ці раз патавалі суперніку. Сэнэгальцы й датчане ў матчах з чэмпіёнамі былі больш сканцэнтраваны, паказалі лепшыя камандныя футблы — і засталіся гуляць далей. Канкурэнцыі ім не складае — і гэта таксама сінсцэція — зборная Аргентыны. У апошнім матчы групавога турніру каманда вялікіх футбалістаў ня здолела пэрагуляць рацыянальны, небяспечны падчас разыграння стандартных становішчаў швэдзкіх калектываў. Аргентынцы зноў на галі сваё дамінаваньне на полі. З "квартэту сімерці" — групы "F" — змаганы ў 1/8 фіналу працягніць швэды ў ангельцы: у суботу скандынаўчыя патавалі збору Сэнэгала, запачаткавалі кавальнікі ж футбулу згуляючы з датчанамі. Фаварытамі бункмайкераў — пасля выбыцця зборных Францыі й Аргентыны — застаюцца наўпёрш бразильцы, гішпанцы, ангельцы да італьянцаў. Першым і другім хапіла двух матчаў, каб гарантаваць сабе месца ў плэй-оффах.

Пакуль зарана падводзіць вынікі зборных Японіі, Паўднёвой Карэі й ЗША: апошня гульня ў групах "D" і "H" пройдуць у пятніцу. Але здабытых гэтымі камандамі перамогі даволі ўжо, каб прызнаць, што дыстанцыя ў клясе паміж грандамі єўрапейскага футболу, з аднаго боку, і ўсім іншымі, з другога, няухільна скарачаецца. Толькі найстражжайшая дысыпліна й прагматычнасць дазволілі трохразовым чэмпіёнам сівету немцам адолець камэрунскім бар'ерам. У матчы Каморун — Нямеччына ўстаноўлены рэкорд мундышляў: гішпанскі судзьдзя Антоніё Лéпэс Ньета паказаў гульцом 16 жоўтых і 2 чырвоныя карткі. І настолькі брудны быў той футболь, хутчэй — дужа шчодры на кары выявіўся судзьдзя. Сур'ёзны судзейскі скандал на чэмпіянаце здарыўся пакуль толькі аднойчы: брытанскі арбітар Грэгем Пол супольна з дацкім памочнікам Енсам Ларсэнам захавалі пераможныя для зборнай Харватыі лікі на матчи з італьянцамі, у выніку ўскладніўшы апошнім шлях з падгрупі.

З набліжэннем матчаў стадыі пляй-оф цікавасць да чэмпіянату ў сівеце расыце. Афіцыйны сайт мундышляў (www.fifaworldcup.com) ужо стаўся найбольш пасыпховым спартовым інтэрнэт-практакам у гісторыі: колькасць наведанняў перасягнула паміжнардную адзнаку. Тым часам, для бальшыні з нас асноўным акном на футбольнае першынство застаецца БТ з яго хранічным дэфіцитам прафесійных камандтараў. Такі дэфіцит вельмі адчуваўся ў часе апошніх зімовых Алімпіяд, адчуваецца ён і цяпер. Маладыя супрацоўнікі спартовай рэдакцыі ў ходзе трансляцыяў вучачца каманднатаў футболу. Пакуль выхадзіць на дужа — прэсы, лексычна ўбогі, граматычна блытаны "беларускі" камэнтар. Словы, пры якіх трymае адно драматызм карцінкі.

Юрась Бушлякоў

Прэм'ера ў Опера

20 чэрвеня ў Опера прэм'ера. Дык якай: "Багема" Джакама Пуччині. Новыя пастаноўкі ў Опера адзінца і ўцшчэнным новаўвядзенем: на экране над сцэнай будуць даведкі першакляснікаў.

Фінляндизация Беларусі

Першы чэмпіянат Беларусі па спартовай саўніне пройдзе 22 чэрвень ў выстаўчыні комплексе на вул. Янкі Купалы, 27. Задача спаборніцтва — праседзець у саўні на як найдаўжэй. Шэсьць чалавек у кожным заходзе — мужчыны ў плаўках і жанкі ў купальніках — мусіць не рухома праседзець у саўніх пры температуре 90 градусаў, прытым што кожныя паўхвіліны "судзьдзя" падлівае паўлітру вады. Пераможцы атрымаваюць пушэўку на IV чэм-

піната, што пройдзе 2—3 жніўня ў Фінляндіі. На апошнім чэмпіянаце саўні наилепшым вы

індыйска-пакістанскі канфлікт

Амэрыканскія войскі — у Кашмір

Найлепшы спосаб пазьбегнуць вайны паміж Індыйяй і Пакістанам — увод амэрыканскіх войскі у Кашмір. Было б добра, каб менавіта такую прапанову прывёз у Дэлі міністар абароны ЗША Дональд Рамсфельд.

Роўна паўгоду — ад нападу на парламант у Дэлі 13 сіння — Індыйя і Пакістан рыхтуюца да вайны. І хоць апошнім часам сыштавацы тым крыху стабілизавалася, супакоўца рана: кожны чарговы тэрракт, любая правакація можа паднімаць у паветра індыйскія бамбасікі.

Стратэгі з Дэлі вераць, што гэта была б хуткая двух-трохтыднёвая вайна, у часе якой індыйскія сілы зьнішчылі базы маджахедаў і занялі б ключавыя памежныя тэрыторыі. Заходнія эксперыты, аднак, пабойваюцца, што перад ablіччам паразы Ісламабад ужыве свой "галоўны аргумент" — атамныя бомбы. Самі пакістанцы гатовыя зрабіць гэта, калі ядзерная атака будзе адзіным сродкам перашкодзіць "зьнішчэнню дзяржавы". У выніку гэтага загінуць ня меней за 12 млн. чалавек толькі з індыйскага боку. Наступствы атамнага канфлікту будуць мець глябальныя характеристы: Генры Кісінджэр перасыщераге, што нават аднаразовае ўжыванне атамнай зброі зьнішчыць табу на яе, а ўсе высілкі, скіраваныя на яе непашырэнне, выявяцца марнімы.

Філіпінскі президент

Мяркуючы па нядайней актыўнасці дыпламатаў, міжнародная грамадзкасць на чале з ЗША ўсъведамляе небяспеку. Але адных зваротаў да пакістанскіх уладаў, каб утрымліваць маджахедаў ад паходаў на Індью, і да індыйскіх уладаў, каб быў разважлівы, недастатковая. Найлепшым спосабам працуціці буйнамаштабны канфлікт было бы пашырэнне сферы міжнароднай вайны з тэратральным на Кашмір — і было бы добра, калі б менавіта такую прапанову міністар абароны ЗША Дональд Рамсфельд прывёз гэтымі днімі ў Дэлі.

Гэтаму ўжо ёсьць президент: на Філіпінах 650 амэрыканскіх салдатоў змагаюцца плячу ў плячу з філіпінцамі супраць групоўкі "Абу Саяф", якая дзеянічнае пад палітычнымі ѹ ісламскімі лёзунгамі. Імкнучыся зьменіць палітычную цану гэтага рашэння, урад у Маніле фармальная выдаў амэрыканцам дазвол толькі на навучанье сваіх войскоўцаў. Падобна, што індыйская армія, як ніякая іншая, мае патрэбу ў такім "навучанні", якое дапамагло б ёй ушчыльніць дэмаркацыйную лінію з Пакістанам і эфектыўней выяўляць пакістанскіх партызан.

Рэалізацыя гэтага праекту патрабуе съмелых рашэнняў аж

ад трох урадаў.

Перш за ўсё — ад амэрыканскага. Адкрываючы на Філіпінах другі (пасля аўганскага) фронт вайны з тэрорам, Вашынгтон ішоў па шляху найменшага супраціўлення: добразычліва настроены ўрад, слабы (як здавалася) праціўнік... Тым часам, алерацыя ў Кашміре можа выяўіцца цяжэйшай і даўжэйшай, чым змаганье з талібамі ў Аўгустане. Але, зь іншага боку, індыйска-пакістанская вайна пастаўіла б пад пагрозу вынікі антытэрарыстычнай кампаніі. У нестабільным Пакістане, уцягнутым у канфлікт з Індыйяй, зрабілася з немагчымым супрацоўніцтва амэрыканскіх камандас з пакістанцамі дзязелі высоціванія недабітых талібаў і чальцоў "Аль-Каїда". Умяшаныне ў кашмірскую проблему бачыцца ЗША меншым злом.

Як пераканаць Індыйя?

Цяжэй за ўсё будзе дабіцца згоды на прысутнасць амэрыканскіх войскі ад Індыйя. Яна наауглі супраціўлецца ўцягнанью ў канфлікт з Пакістанам трохі бакоў. Аднак бяскоўніца пратэсты індыйскага боку супраць умяшанія — непасылядоўныя, бо адначасова Індыйя ўвесь час просіць ЗША націснуць на Пакістан. Таму яна змушаная будзе "праглынуць" прыбыцьцё амэрыканскіх дэсантнікаў у Кашмір. Тым больш што амэрыкано-індыйскае войсковае супрацоўніцтва апошнім часам актыўізавалася і Дэлі засікаўлена ў ім. А калі магчымыя сумесные індыйска-пакістанскіе патрульяніне і нават на аналічных амтытарыстычных "вучэнні" для пакістанскіх салдат. Шмат што съведчыць пра тое, што ўрад на Ісламабадзе ня столькі ня хоча, колькі ня здолыны перашкодзіць пераходу маджахедаў з пакістанскай у індыйскую частку Кашміру. Ранейшая неадназначная Мушарафа палітыка была скіраваная на прадухіленне бунту часткі арміі ды амтытарыдавых выступаў збройных груповак. Але тая самая небяспека існавала і лягася увосень, калі генэрал, робячы разварат на 180 градусаў, перастаў падтрымліваць аўганскіх талібаў: ужо тады ісламскія фундаманталісты яго праклілі, аднак ён здолеў гэта неяк перажыць. Сёння Мушарафавай уладзе найбольш пагражает пэрспэктыва вайны з Індыйя, якая найбольш усьцешыла б пакістанскіх паплечнікаў "Аль-Каїда". Вайну слабеішы Пакістан адназначна прайграе, а тады ўладе ў Ісламабадзе можа ўзяць у свае рукі нейкі новы мула Амар.

Гэта выпрабаваныне і для пакістанскай съвецкай апазыцыі, якая дамагаеца східу Мушарафа і вяртанія дэмакратіі. Амэрыканская інтэрвенцыя — шанец дасягнуць кампрамісу, у

Міністар абароны ЗША Дональд Рамсфельд (зьлева) і прэм'єр-міністар Індыйя Аталь Біхарі Ваджпай

нецца ў сыштаваці Ізраілю, які заграз у канфлікце з незвільчанымі колькасцю ворагаў. Ня варта забывацца і пра 130-мільённую мусульманскую меншасць у самой Індыйя.

Згоду на амэрыканскую аперацыю ў Кашміре мусіць даць і Пакістан. Прэзыдэнт Эрвін Мушараф шматразова дэклараў змаганье з узброенымі групукамі ісламскіх фанатыкаў і адмяжоўваўся ад тэрарыстычных актаў у Індыйя. Але балансаваныне паміж удзелам у антытэрарыстычнай кампаніі і тайнай падтрымкай маджахедаў толькі аслабляе пазыцыі генэрала Мушарафа. Высьцем можа зрабіцца крок наперад — згода на амэрыканскую акцыю ў індыйскім Кашміре, на сумеснае патрульяніне і нават на аналічных амтытарыстычных "вучэнні" для пакістанскіх салдат. Шмат што съведчыць пра тое, што ўрад на Ісламабадзе ня столькі ня хоча, колькі ня здолыны перашкодзіць наўгароду, але ня вырашыць самой праблемы, якая палајае ў спрочным статусе гэтай індыйской правінцы з мусульманскай большасцю.

Значных бюджетных сродкаў, пра якія кажуць улады ў Дэлі, недастатковая. Гэта праблема палітычная, а не эканамічна.

Тут трэба ваенныя заходы ў спалучэнні з сур'ёзнымі дыпломатычнымі намаганьнямі. Ідэальным вырашэннем сталася б мірная канфэрэнцыя з удзелам ЗША, Вялікай Брытаніі, Рәсей, Кітаю, у выніку якой Кашмір атрымаў бы шырокую аўтаномію, зацверджаную на кантралявым замежнымі наглядальнікамі рэфэрэндуме.

На восень у індыйскім Кашміры заплянаваны мясцовыя парламэнцікі выбары, але ў сыштаваці, калі ўладу маюць сілы бяспекі і замаскаваныя баевікі, галаваныне мае мала сэнсу.

Замірцы Паўднёвую Азію можна. Але гэта запатрабуе ад усіх зацікаўленых бакоў вялікай рашучасці, цярпілівасці і добраўволі. Тэрарысты любяць кампартуную ваду, таму ня спыняцца нападаць як у Індыйя, так і ў Пакістане, імкнучыся змарнаўца мірныя намаганіні. Вайна пойдзе на карысць толькі аднаму боку — Асам бэн Ладэн і ягонымі прыхільнікамі. У міры зацікаўленыя ўсе асташнія.

Gazeta Wyborcza

навіны

Спорт на службе палітыкі

Спартовцы з Украіны, Беларусі, Эстоніі, Літвы і Латвіі падехаць у Москву на гульня краін СНД і Балтыі, што праходзяць 14—15 чэрвеня, хоць кансерватыўныя партыі гэтых краін заклікаюць да байкоту спаборніцтваў. Літоўцы, напрыклад, гэтымі днёмі якіх адзначаюць гадавіну пачатку савецкай акупацыі і масавых высылак у Сібір. Кансэрватары ў краінах заходу былога СССР перакананыя, што гульня — гэта палітычнае мініплюзія, пры дапамозе якой Расея хоча прадэманстраціаць, што былыя савецкія рэспублікі ня выйшлі з сферы ўплыву.

Гамакі для малпаў

Другі тыдзень у Калінінградзкім заапарку працуе заолягі з Вялікай Брытаніі Лі Батлер і Джуліян Бафры. Яны паляпшаюць умовы жыцця тантэйшых малпаў. Прыматам патрэбныя велізарныя вальеры, тады як калінінградскія гібоні ды шымпанзы сядзяць у цесных клетках. А кепскія жыльё-вывіковыя умовы адбываюцца ня толькі на здароўі, але й на харкатары жыхароў заапарку. Дзякуючы ангельскім заолягам, у клетках калінінградзкіх малпаў ужо з'явіліся шыкоўныя гамакі.

Міхась Васілевіч

Этнічнае чыстка ў Емэні

Урад Емэну ва ўмовах поўнай сакрэтнасці дапартаваў ў Ізраіль блізу 300 "емэнскіх" габрэяў. Ён зьбіраеца выслыць з краіны ўсіх габрэяў да аднаго. Як съвязырджаецца, гаворка йдзе ня аб гвалтоўнай дэпартациі, а аб "таемні пагадненіі паміж урадамі Ізраілю і Емэну".

Памёр "хросны бацька" ЗША

Джон Госі, галава найбольшага ў ЗША мафізнага клану Гамбіна, памёр у панидзелак у турме штату Місуры ад раку горла. Ягоны клан налічваў 300 "аўтарытэтцаў" і 3 тысячі шараговых зладзеяў, якія, сродкі іншага, кантралявалі ў Нью-Ёрку вывас съмецца, нелегальныя таталізатар, прастытуцыю і большую частку тэндэрэу на дзяржавных падрады. Госі сіяраваў з журналістамі і любіў, калі яго паўночнікі з Аль Капонэ. Шмат год ён унікаў турму, падкупляючы прысяжных і забіваючы съведак. Толькі ў 1991 г. ФБР здолела засадзіць яго за краты з дапамогай сучасных тэхналёгій падслухоўвання. Рэшту жыцця ён прасядзеў у падземнай камеры бяз вокнаў.

Б.Т.

Літва мяняе съцяг

праз рэфэрэндум.

Колеры і атрыбытука старожытнага съцягу ВКЛ ужо выкарыстоўваліся ў сучаснай Літве падчас стварэння съцягоў празыдэнта Літвы, съцягу вайсковага флоту, іншых вайсковых фармаванін.

Паводле 1-га артыкулу дэйнай Канстытуцыі Літвы, яе дзяржавы съцяг — трохколерны, з жоўтага, зялёна-зялена-жоўтага чырвоныя пасаў. У літоўскіх мэдиях і ў Інтэрнэце тым часам ужо з'явіліся артыкулы пра па-

Проект новага съцягу Літвы

дабенства цяперашняга літоўскага трывалёру да съцягоў афрыканскіх краінаў — маўляў, як Літве ісці ў Эўропе з састанарам, якія нагадвае съцягі Сэнгалу, Маліві ці Конга.

Праект новага дзяржавы съцягу, створаны мастаком Арвідасам Каждайлісам, эксплануеца ў фас Сойму, а ў Інтэрнэце выявы съцягу ёсьць на старонках інфармацыйных агенціяў ELTA, BNS, DELFI.

Тадэяна Поклад, Вільня

Лукашэнкава настойлівасць у інтэграцыі з Расіяй і ягонае імкненне аднавіць палітычны саюз постсавецкіх дзяржаваў разглядаліся некаторымі націяналістамі як частка яго "двойнога праекту" па канцэнтрацыі ўлады ў сваёй краіне і адначасовай здачы краіне Pacii.

Сярод тлумачэнняў гэтаму называліся цесная эканамічна і вайсковая інтэграцыя Беларусі з Расіяй: Беларусь залежыць ад энергетычных ресурсаў Pacii, прывязана да яе рынку, на якім толькі і можа прадаваць свае неканкурэнтадольныя тавары, а расійская вайсковая і геапалітычная стратэгія нязменна ўключаюць Беларусь у кола сваіх інтэрэсаў.

Культурная вытлумачэніні заўстралі ўвагу на этнічнай, культурнай і моўнай блізкасці беларусаў і расійцаў, якая ўзмацнялася працяглай русіфікацыяй Беларусі, панаваннем расійскай прафесійнай царквы пры адсутнасці сапрауды нацыянальнай канфесіі, слабасцю нацыянальнага руху, а таксама забыцьцем трагічных старонак узаемаадносіна двух народаў.

Былі і спасылкі на савецкую спадчыну. Паводле словаў Адама Міхніка, "Лукашэнка — гэта не расійская марыянэтка, а савецкая лялька".

Націс на асаблівую ролю савецкай спадчыны і культурнай блізкасці з Расіяй, якімі тлумачыўся "недахоп нацыяналізму", спрыяў тому, што менавіта ў гэтым сталі бачыцы першапрынадлежнасці правалу дэмакратызаціі ў Беларусі, перашкоду ўтварэнню як згуртаванай нацыі, так і моцнай нацыянальнай дзяржавы. Таму параза дэмакратыі і страга незалежнасць быті, з гэтага пункту гледжання, лягічныя і ўзаемна абумоўленыя.

Чаму ж тады інтэграцыйная палітыка спрадзіла толькі вельмі фармальны саюз дзяржаў, краін і чаму яна тармазілася Лукашэнкам кожны раз, калі рабілася магчымым канчатковое аўяднанне? Чаму ж Лукашэнка, насуперак сваім інтэграцыйным памкненням, часцей і ахвотней заяўляе пра сябе як пра будзеўніка нацыянальнай дзяржавы, чым пра палітыка, першаступленай місій якога ёсьць аднаўленне СССР? Чаму ён заяўляе, што "сувэрэнітэт і незалежнасць беларускай дзяржавы — съвятыя тэрміны для кожнага грамадзяніна"?

Аргумент "савецкай спадчыны" ў гэтым выпадку аспрэчваецца простым фактам: праект рэшткінаўцы Савецкага Саюзу ад пачатку быў асуджаны на няўдачу дзеля велізарнага адрознення палітычных і эканамічных систэм дзяржаў краін і той акалічнасці, што Расія, не пазбяжны стрыжані новага альянсу, занадта зъянілася, каб весьці сваё колішнія "рэспублікі-сёстры" назад у мінулае. Дый якім чынам дэклараваная адмова ад нацыянальнай незалежнасці і сувэрэнітetu магла спалучыцца з умацаваннем у Беларусі аўтарытарнай систэмы кіравання? Якім чынам працэс інтэграцыі мог адбывацца паміж краінамі з розным палітычным і эканамічнымі ладамі?

Усе палітычныя, эканамічныя і культурныя чыннікі, акрэсленыя вышэй, адбыгвалі істотную ролю ў фармаванні дынамікі беларуска-расійскіх дачыненняў на працягу апошніх дзесяцігодзінь. Яны, аднак, не спрацоўваюць пры вызначэнні наайважнейшай рухальной сілы інтэграцыйнага працэсу. На нашу думку, беларуска-расійская інтэграцыя была адной з стратэгій прэзыдэнта Лукашэнкі, накіраваных на канцэнтрацыю ўлады. Адносіны паміж Беларусью і Расіяй былі часткай унікальнага Лукашэнкавага праекту па стварэнні ў сваёй краіне систэмы неабмежаванай улады і ейнай стабілізацыі. Прынамсі ў пачатковы перыяд ход і ўмовы беларуска-расійскай інтэграцыі не наўзваліся Лукашэнкі, а ўстанаўліліся ім. Магчымасць вызначэння ўмовы беларуска-расійскага ўзяднання забысьць беларускаму прэзыдэнту:

Праект захопу неабмежаванай улады

Палітычна эканомія беларуска-расійскай інтэграцыі

— гарантаваную падтрымку расійскіх палітычных і эканамічных эліт, якія спрыялі адноснаму посьпеху Лукашэнкавай эканамічнай мадэлі і дазволілі не дапусціць больш-менш значчай унутранай дзстанціі і народнага нездавальненія ягонай палітыкай;

— мінімізацію выніку міжнароднай ізоляцыі прац пабудову "альтэрнатуны" систэмы міжнародных стасункаў у аўход зўралейскіх інстытутаў;

— нароўшце, становішча, якое часовае, ульпівовага незалежнага гульца на расійскім палітычным полі.

Разглядаючы адносіны паміж дзяўюма краінамі выключна як палітычны праект, я адхіляю два процілеглыя пункты гледжання, адзін з якіх сцьвярджае, што інтэграцыя ператварыла Беларусь у "частку Pacii ва ўсім, апрача назывы" (Сэмюэл Гантнгтан, 1998), а другі настоўвае на том, што аўяднанне выділася на тым, што дэлінанты выдаўшыя ўнутраны нейкай чыста віртуальнай канструкцыі. Насупраць, гэты працэс і яго вынікі моцна залежалі ад супаднасці паміж Лукашэнкавымі амбітамі ў дачыненні як да Беларусі, так і да Pacii, з адною боку, і поступам расійскай унутранай і замежнай палітыкі — з другога.

Інтэграцыя за Кебічам і Шушкевічам

Краі камуністычнай партыі ў жніўні 1991 г. перадаў уладу ў рукі ўраду і Вярхоўнаму Савету, у якім пераважалі прадстаўнікі партыйна-савецкай наамніклатуры ды краінскіх дзяржаўных прафесійных і сельскагаспадарчых прадпрыемстваў. Ні першы, ні другі не быў гатовы да кіравання незалежнай краінай, дый не адчувалі захаплення ад такай пэрспэктыў. Беларусь у колішнім СССР выконвала ролю "зборачнага цэху", для якога ўвесь Саюз, і ў першую чаргу Расія, быў свайго роду суворыным прыдаткам. Беларусь, дзе жыло 3,5% насельніцтва СССР, вырабляла 4,2% яго ВУП, апярэджаючы ў гэтых судносінах усе астатнія рэспублікі. Каля 50% беларускіх прадпрыемстваў знаходзіліся пад юрисдыкцыяй саюзных (размешчаных у Москве) міністэрстваў, і больш за палову індустрыяльнай прадукцыі Беларусі даваў вялікія прамысловыя і сельскагаспадарчыя прадпрыемствы. Беларусь у колішнім СССР выконвала ролю "зборачнага цэху", для якога ўвесь Саюз, і ў першую чаргу Расія, быў свайго роду суворыным прыдаткам. Беларусь, дзе жыло 3,5% насельніцтва СССР, вырабляла 4,2% яго ВУП, апярэджаючы ў гэтых судносінах усе астатнія рэспублікі. Каля 50% беларускіх прадпрыемстваў знаходзіліся пад юрисдыкцыяй саюзных (размешчаных у Москве) міністэрстваў, і больш за палову індустрыяльнай прадукцыі Беларусі даваў вялікія прамысловыя і сельскагаспадарчыя прадпрыемствы. Беларусь у колішнім СССР выконвала ролю "зборачнага цэху", для якога ўвесь Саюз, і ў першую чаргу Расія, быў свайго роду суворыным прыдаткам. Беларусь, дзе жыло 3,5% насельніцтва СССР, вырабляла 4,2% яго ВУП, апярэджаючы ў гэтых судносінах усе астатнія рэспублікі. Каля 50% беларускіх прадпрыемстваў знаходзіліся пад юрисдыкцыяй саюзных (размешчаных у Москве) міністэрстваў, і больш за палову індустрыяльнай прадукцыі Беларусі даваў вялікія прамысловыя і сельскагаспадарчыя прадпрыемствы. Беларусь у колішнім СССР выконвала ролю "зборачнага цэху", для якога ўвесь Саюз, і ў першую чаргу Расія, быў свайго роду суворыным прыдаткам. Беларусь, дзе жыло 3,5% насельніцтва СССР, вырабляла 4,2% яго ВУП, апярэджаючы ў гэтых судносінах усе астатнія рэспублікі. Каля 50% беларускіх прадпрыемстваў знаходзіліся пад юрисдыкцыяй саюзных (размешчаных у Москве) міністэрстваў, і больш за палову індустрыяльнай прадукцыі Беларусі даваў вялікія прамысловыя і сельскагаспадарчыя прадпрыемствы. Беларусь у колішнім СССР выконвала ролю "зборачнага цэху", для якога ўвесь Саюз, і ў першую чаргу Расія, быў свайго роду суворыным прыдаткам. Беларусь, дзе жыло 3,5% насельніцтва СССР, вырабляла 4,2% яго ВУП, апярэджаючы ў гэтых судносінах усе астатнія рэспублікі. Каля 50% беларускіх прадпрыемстваў знаходзіліся пад юрисдыкцыяй саюзных (размешчаных у Москве) міністэрстваў, і больш за палову індустрыяльнай прадукцыі Беларусі даваў вялікія прамысловыя і сельскагаспадарчыя прадпрыемствы. Беларусь у колішнім СССР выконвала ролю "зборачнага цэху", для якога ўвесь Саюз, і ў першую чаргу Расія, быў свайго роду суворыным прыдаткам. Беларусь, дзе жыло 3,5% насельніцтва СССР, вырабляла 4,2% яго ВУП, апярэджаючы ў гэтых судносінах усе астатнія рэспублікі. Каля 50% беларускіх прадпрыемстваў знаходзіліся пад юрисдыкцыяй саюзных (размешчаных у Москве) міністэрстваў, і больш за палову індустрыяльнай прадукцыі Беларусі даваў вялікія прамысловыя і сельскагаспадарчыя прадпрыемствы. Беларусь у колішнім СССР выконвала ролю "зборачнага цэху", для якога ўвесь Саюз, і ў першую чаргу Расія, быў свайго роду суворыным прыдаткам. Беларусь, дзе жыло 3,5% насельніцтва СССР, вырабляла 4,2% яго ВУП, апярэджаючы ў гэтых судносінах усе астатнія рэспублікі. Каля 50% беларускіх прадпрыемстваў знаходзіліся пад юрисдыкцыяй саюзных (размешчаных у Москве) міністэрстваў, і больш за палову індустрыяльнай прадукцыі Беларусі даваў вялікія прамысловыя і сельскагаспадарчыя прадпрыемствы. Беларусь у колішнім СССР выконвала ролю "зборачнага цэху", для якога ўвесь Саюз, і ў першую чаргу Расія, быў свайго роду суворыным прыдаткам. Беларусь, дзе жыло 3,5% насельніцтва СССР, вырабляла 4,2% яго ВУП, апярэджаючы ў гэтых судносінах усе астатнія рэспублікі. Каля 50% беларускіх прадпрыемстваў знаходзіліся пад юрисдыкцыяй саюзных (размешчаных у Москве) міністэрстваў, і больш за палову індустрыяльнай прадукцыі Беларусі даваў вялікія прамысловыя і сельскагаспадарчыя прадпрыемствы. Беларусь у колішнім СССР выконвала ролю "зборачнага цэху", для якога ўвесь Саюз, і ў першую чаргу Расія, быў свайго роду суворыным прыдаткам. Беларусь, дзе жыло 3,5% насельніцтва СССР, вырабляла 4,2% яго ВУП, апярэджаючы ў гэтых судносінах усе астатнія рэспублікі. Каля 50% беларускіх прадпрыемстваў знаходзіліся пад юрисдыкцыяй саюзных (размешчаных у Москве) міністэрстваў, і больш за палову індустрыяльнай прадукцыі Беларусі даваў вялікія прамысловыя і сельскагаспадарчыя прадпрыемствы. Беларусь у колішнім СССР выконвала ролю "зборачнага цэху", для якога ўвесь Саюз, і ў першую чаргу Расія, быў свайго роду суворыным прыдаткам. Беларусь, дзе жыло 3,5% насельніцтва СССР, вырабляла 4,2% яго ВУП, апярэджаючы ў гэтых судносінах усе астатнія рэспублікі. Каля 50% беларускіх прадпрыемстваў знаходзіліся пад юрисдыкцыяй саюзных (размешчаных у Москве) міністэрстваў, і больш за палову індустрыяльнай прадукцыі Беларусі даваў вялікія прамысловыя і сельскагаспадарчыя прадпрыемствы. Беларусь у колішнім СССР выконвала ролю "зборачнага цэху", для якога ўвесь Саюз, і ў першую чаргу Расія, быў свайго роду суворыным прыдаткам. Беларусь, дзе жыло 3,5% насельніцтва СССР, вырабляла 4,2% яго ВУП, апярэджаючы ў гэтых судносінах усе астатнія рэспублікі. Каля 50% беларускіх прадпрыемстваў знаходзіліся пад юрисдыкцыяй саюзных (размешчаных у Москве) міністэрстваў, і больш за палову індустрыяльнай прадукцыі Беларусі даваў вялікія прамысловыя і сельскагаспадарчыя прадпрыемствы. Беларусь у колішнім СССР выконвала ролю "зборачнага цэху", для якога ўвесь Саюз, і ў першую чаргу Расія, быў свайго роду суворыным прыдаткам. Беларусь, дзе жыло 3,5% насельніцтва СССР, вырабляла 4,2% яго ВУП, апярэджаючы ў гэтых судносінах усе астатнія рэспублікі. Каля 50% беларускіх прадпрыемстваў знаходзіліся пад юрисдыкцыяй саюзных (размешчаных у Москве) міністэрстваў, і больш за палову індустрыяльнай прадукцыі Беларусі даваў вялікія прамысловыя і сельскагаспадарчыя прадпрыемствы. Беларусь у колішнім СССР выконвала ролю "зборачнага цэху", для якога ўвесь Саюз, і ў першую чаргу Расія, быў свайго роду суворыным прыдаткам. Беларусь, дзе жыло 3,5% насельніцтва СССР, вырабляла 4,2% яго ВУП, апярэджаючы ў гэтых судносінах усе астатнія рэспублікі. Каля 50% беларускіх прадпрыемстваў знаходзіліся пад юрисдыкцыяй саюзных (размешчаных у Москве) міністэрстваў, і больш за палову індустрыяльнай прадукцыі Беларусі даваў вялікія прамысловыя і сельскагаспадарчыя прадпрыемствы. Беларусь у колішнім СССР выконвала ролю "зборачнага цэху", для якога ўвесь Саюз, і ў першую чаргу Расія, быў свайго роду суворыным прыдаткам. Беларусь, дзе жыло 3,5% насельніцтва СССР, вырабляла 4,2% яго ВУП, апярэджаючы ў гэтых судносінах усе астатнія рэспублікі. Каля 50% беларускіх прадпрыемстваў знаходзіліся пад юрисдыкцыяй саюзных (размешчаных у Москве) міністэрстваў, і больш за палову індустрыяльнай прадукцыі Беларусі даваў вялікія прамысловыя і сельскагаспадарчыя прадпрыемствы. Беларусь у колішнім СССР выконвала ролю "зборачнага цэху", для якога ўвесь Саюз, і ў першую чаргу Расія, быў свайго роду суворыным прыдаткам. Беларусь, дзе жыло 3,5% насельніцтва СССР, вырабляла 4,2% яго ВУП, апярэджаючы ў гэтых судносінах усе астатнія рэспублікі. Каля 50% беларускіх прадпрыемстваў знаходзіліся пад юрисдыкцыяй саюзных (размешчаных у Москве) міністэрстваў, і больш за палову індустрыяльнай прадукцыі Беларусі даваў вялікія прамысловыя і сельскагаспадарчыя прадпрыемствы. Беларусь у колішнім СССР выконвала ролю "зборачнага цэху", для якога ўвесь Саюз, і ў першую чаргу Расія, быў свайго роду суворыным прыдаткам. Беларусь, дзе жыло 3,5% насельніцтва СССР, вырабля

8 ПРАГРАМА ТВ З 17 ДА 23 ЧЭРВЕНИЯ

Наша Ніва [22] 14 чэрвень 2002

**ПАНЯДЗЕЛАК,
17 ЧЭРВЕНИЯ****БТ**

6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.30, 18.00, 23.00 Навіны.
 6.10, 7.10, 8.15 Добрыя рэчы, Беларусь! Перадача з Горадні.
 9.20 Футбол. Чэмпіянат съвету, 1/8 фіналу. Трансляцыя з Паудненаві Карэзі.
 11.30, 21.50 "Сямейная повязі". Сэрыяя.
 12.50 Арсенал.
 13.15 Тэлебаромэтр.
 13.30 "На скрыжаваньнях Эўропы". Національны тэлефестываль песьні.
 14.20 Футбол. Чэмпіянат съвету, 1/8 фіналу. Трансляцыя з Японії.
 16.30 Чароны кубрафак "Саюзмультфіму". "Апошні плястак".
 17.00 "Сышчыкі". Сэрыяя.
 18.25 Зона Ікс.
 18.35 Баявік "Шаалін". Бітва за бысцэнную скрабі".
 20.00 Галоўнае пытаньне.
 20.40 Кальханка.
 21.00 Панарама.
 22.45 Спорт-кур'ер. Футбол.
 23.20 Сэрыял "Грамадзянін начальнік" (Расея).

СТВ

6.00, 16.45 Меншчына. Людзі, па-

дзе, факты.
 6.35, 20.50 "Віртуальны съвет".
 6.45, 16.05 "Паўэр рэйнджэрз, ці Магутныя рэйнджэрз". Тэлесэрыяя.
 7.10, 14.50 Мультфільмы "Свят Бобі", "Вуншпунш", "Інспектар Гаджэт".
 8.30, 20.20 "Арт-экспрэс". Культурнае жыццё сталіцы.
 8.45 Мэліядрама "Марыяна".
 11.00 "168 гадзін".
 12.00 Навіны сусветнай шоу-індустрыі.
 12.30 Канал гісторыі: "Мата Хары - шпіёнка-спакусніца". Дак. фільм.
 13.30, 16.30, 19.00, 23.35 "24 гадзіны".
 13.45 "Следствіе вядуць знаўцы". Праз дзесяць год". Тэлесэрыяя. Заключная сэрыя.
 17.00 "Яга, цёмная страсьць".
 18.00 "Відавочца".
 18.30 "СТВ-спорт".
 18.50 "Тэма дня".
 19.15 "Добрыя вечар, маленкі...".
 19.30 "Партрэт у інтар'еры".
 19.45 "Добрыя дзень, доктар!".
 20.00 "Графася, якую ты выбирайш".
 20.10 "Запрашаем паскардзіцца".
 20.35 Навіны СНД.
 21.00 Трылер "Калекцыянер".
 23.50 Футбольны кур'ер.
 0.20 Музыка на СТВ.

8 канал

17.30 Мультфільм "Том і Джэры".
 17.35 "Простае пытаньне".
 17.45 Сэрыял "Масад".
 18.30 Сэрыял "Зоркавы шлях".
 20.40 Тэлекрама.

20.45 "Вечарніца".
 21.00 "Сымяротная рызыка". Рыцары нябес".
 21.30 Маст. фільм "Шлюб па разылку".

ОРТ

5.00 Тэлеканал "Добрай раніцы".
 8.00, 14.00 Навіны.
 8.15 "Сямейная повязі". Сэрыяя.
 9.20 Футбол. Чэмпіянат съвету, 1/8 фіналу. Трансляцыя з Паудненаві Карэзі.
 11.35 Навіны (з субтрыгамі).
 11.50 "Ералаш".
 12.00 Дэтэктыу "Цела ў бібліятэцы".
 13.00 "Народ супраць". Тэлегульнія.
 14.15 Мультазбука.
 15.00 "Зімняя вішня".
 16.00 Вілакае мыццё.
 17.00 Вячэрняя навіны.
 17.20 Чакай міне.
 18.15 Прыгоднік фільм "Тайны мадам Вонг".
 20.00 Час.
 20.35 "Слабае зівяно".
 21.25 Незалежнае расыследаваньне.
 22.05, 23.30 Чэмпіянат съвету па футболе.
 23.00 Начны "Час".

РТР

16.30, 19.00 Весткі.
 16.50 Сэрыял "Сбыры-4".
 17.20, 19.35, 22.20 Мяццовы час. Весткі - Маска.
 17.50 "Камісар Рэкс".
 18.30 Дэбранач, дзеци!

РТР

18.15 Сэрыял "Шэрлак Холмз і доктар Ватсан". "20-е стагодзьдзе працягавацца".
 20.40 К-відэа. "Топ-8".
 20.45 "Вечарніца".
 21.00 Гурман-клуб.

21.20 Тэлекрама.
 21.30 Містычны трывер "Дом з прывідамі".
 21.30, 14.50 Мультэсэрыялы "Свят Бобі", "Вуншпунш", "Інспектар Гаджэт".
 21.30 "Партрэт у інтар'ери".
 21.45 Мэліядрама "Марыяна".
 21.50 "Добрыя вечар, маленкі...".
 21.55 "Сакратычная матэрыялы". Тэлесэрыяя.
 21.50 "Добрыя сіні-1". Тэлесэрыяя.
 21.55 "Забойная сіні-1". Тэлесэрыяя.
 22.00 "Яга, цёмная страсьць".
 22.30 Фільм хахау "Невеста Франкенштайн".

8 канал

17.30 Мультфільм "Рыкі-Цікі-Таві".
 17.45 "Жэху́йкі".

5.00 "Добрай раніцы".
 8.00, 11.35, 14.00 Навіны.
 8.15 Чакай міне (з сурдаперакладам).
 9.10 "Ералаш".
 9.20 Футбол. Чэмпіянат съвету, 1/8 фіналу. Трансляцыя з Японії.
 11.30 "Канал гісторыі": "Вялікія шпіёны XX стагодзьдза". Дак. фільм.
 13.30, 16.30, 19.00, 23.05 "24 гадзіны".
 13.45 "Забойная сіні-1". Тэлесэрыяя.
 14.20 "Добрыя сіні-2". Тэлесэрыяя.
 15.00 "Зімняя вішня".
 16.00 Вілакае мыццё.
 17.00 Вячэрняя навіны.
 17.20 "Сямейная повязі". Сэрыяя.
 18.20 "Камэдзія "Бэйбі".
 20.00 Час.
 20.35 "Хто хоча стаць мільянэрам?".
 21.25 Крэмль-9. "Якаў Сталін. Галгофа".
 22.10, 23.30 Чэмпіянат съвету па футболе.
 23.00 Начны "Час".

0.25 Прэм'ера сэрыялу "Фірменны рэцепт".
 18.15 Сэрыял "Шэрлак Холмз і доктар Ватсан". "20-е стагодзьдзе працягавацца".
 20.40 К-відэа. "Топ-8".
 20.45 "Вечарніца".
 21.00 Дэтэктыу "Цела ў бібліятэцы".
 21.30 "Народ супраць". Тэлесэрыяя.
 21.30, 14.50 Мультэсэрыялы "Свят Бобі", "Вуншпунш", "Інспектар Гаджэт".
 21.30 Стадыён. Футбол.
 23.45 Сэрыял "Грамадзянін начальнік".

8 канал

17.30 Мультфільм "Рыкі-Цікі-Таві".
 17.45 "Жэху́йкі".

18.50 Дэбранач, дзеци!
 19.55 Сэрыял "Агенцтва НЛС".
 20.50 Дэтэктыу "Кобра. Груз".
 21.45 Дарожны патруль.
 22.00 Весткі - Падрабязнасьці.

Культура

0.20 Дэйнікі Чэмпіянату съвету па футболе.
 1.20 Дзяжурная часць.
 9.15 Марія кіно.
 9.40, 16.35 "Загадка Настасьі". Дак. фільм.
 10.35 "Ох, ужэ гэтыя дзеці!" Мультсэрыял.
 11.45 Тым часам.
 11.50 Разам з Фафалем.
 12.05 "Цесная брама". Аляксандар Меншчыкай.
 12.20 "Падарожжа ў часе". М. Горкі.
 13.00 Камэдзія "Смачная есцьці".
 13.45 Баявік "Траіх траба прыбрать".
 14.20 Дэйнікі Чэмпіянату съвету па футболе.
 15.00 "Урокі расейскай". І. А. Бунін.
 15.30 Сакратычныя прысады". Чытае Ала Дзяміда.

РТР

16.00 "Ну, пачакай!" Мультсэрыял.
 16.30 Разам з Фафалем.
 17.00 "Гульня ў карты".
 17.30 "Будэнрокі". Тэлесэрыяя.
 18.00 "Алма Mater".
 18.10 "Два білеты ў Індый".
 18.30 Мультфільм.
 19.00 "За сімю пячаткамі".
 19.30 "Цытаты з жыцця". Леанід Ра-

шаль.
 17.50 "Мой Эрмітаж".
 18.15 Стагодзьдзе палёт: віражы і лёсы.
 18.40 Сцэнаграма.
 19.10 На XII Міжнародным конкурсі імя П. Чайкоўскага.

20.10 "Затратальная Расея". І. Ганчароў. "Звычайная гісторыя". Спектакль тэатру "Сучаснік" (1970).
 22.30 Дэйнікі Чэмпіянату съвету па футболе.
 23.25 "Начны палёт".

НТВ

7.00, 7.30, 9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 18.00, 21.00, 23.00 Сέньня.
 7.10, 7.35 Раніца на НТВ.
 7.50 "Паліянавы на Папілушку". Дэтэктыу.
 9.20 Надвор'е на заўтра.
 9.25 "Надоечы".
 10.35 Лялькі.
 11.20 Баявік "Фронт бяз флангаў".
 13.05 Ток-шоў "Прынцыпі "Даміно".
 14.40, 17.40 Крымінал.
 15.30 Камэдзія "Смачная есцьці".
 15.40 Баявік "Траіх траба прыбрать".
 16.30 Шматэскіны вострасюжэтны фільм "Чорны крумка".
 17.35 Герой дня.
 21.35 "Хуткая дапамога-3". Сэрыяя.
 22.30 Трылер "Пяція часу".
 0.10 "О, шчасльчукы!". Азартная гульня.

CNN

Праграма перадач з панядзелка па чацвер
 7.00 Навіны бізнесу.
 12.00, 14.00, 17.00, 18.00, 19.00, 20.00, 21.00, 22.00, 3.00, 5.00, 6.00 Сусветныя навіны.

10.00 Business Central.
 11.00, 4.00 Лары Кінг.
 12.30, 14.30, 17.30, 0.30 Навінь спорту.
 13.00, 16.00 Сусветныя бізнес.

15.30 Міжнародныя рэпартаж.

18.30, 6.30 Амэрыканскі выпуск.

19.30, 22.30 Сусветныя бізнес сέньня.

0.00, 5.30 Погляд з сядзіны.

1.00 Фінансавая гадзіна.

2.00, 3.30 Бізнес навін сέньня.

Зураспорт

9.30, 15.00 Тэніс. Турнір ATP. Квінз Вялікабрытанія. Фінал. Паўтор.

11.00 Футбол: клясычны матыч Чэмпіянату съвету. Паўтор.

14.30, 0.15 Ралі Акропаліс. Паўтор.

16.30 Кальцаўская аутагонкі. 24 гадзіны Лімана. Паўтор.

17.30 Вялягонка "Тур Каталеніі". Жывая трансляцыя.

19.00 Чэмпіянат съвету па кальцевых аутагонках. Гран-пры Каталеніі. Паўтор.

20.00, 22.30, 1.30 Чэмпіянат съвету па футболе: агляд дня.

21.00 Прафесійны бокс. Паўтор.

1.15 Футбол. Кубак азіяцкай культуры. Паўтор.

1.30 Чэмпіянат съвету па кальцевых аутагонках. Гран-пры Каталеніі. Паўтор.

1.45 Дэйнікі "На рагу, я Патрыярхы...". Дэтэктыу.

1.45 Баявік "Брудная работа".

1.45, 21.00 "Сέньня" з Тацинай Мітковай.

1.40 Сэрыял "Чорны крумка".

1.40 Герой дня.

1.45 "Хуткая дапамога-3". Сэрыяя (ЗША).

1.45 Дэйнікі "Нас падзяляе целы съвету" (ЗША).

0.10 "О, шчасльчукы!". Тэлегульнія.

Зураспорт

9.30 Вялягонка "Тур Каталеніі". Паўтор.

10.30, 12.00 Футбол: клясычны матыч ЧС. Паўтор.

11.30 Чэмпіянат съвету па кальцевых аутагонках. Г

Наша Ніва [22] 14 чэрвень 2002

ПРАГРАМА ТВ З 17 ДА 23 ЧЭРВЕНИЯ 9

**ПЯТНІЦА,
21 ЧЭРВЕНИЯ****БТ**

6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.30, 18.00, 23.40 Навіны.
 6.10, 7.10, 8.10 Добрай рэчыца, Беларусь!
 9.20 Футбол. Чэмпіянат съвету. 1/4 фіналу. Трансляцыя з Японіі.
 11.30 Сад мары.

12.00 Да Дня памяці ю жалю. «Абараона Берасьцейскай крэпасці». Відзяфільм.

12.45, 22.05 Дэтэктыўны сэрыял «Жулі Лескі».

14.20 Футбол. Чэмпіянат съвету. 1/4 фіналу. Трансляцыя з Паўднёвай Карэзі.

16.30 «Піць цудаў».

16.40 «5x5».

17.00 «Сынчыкі». Сэрыял.

18.25 Зона Ікс.

18.35 Свет і мы.

18.55 Мультфільм «Мужчынскі абарон».

20.15 «Тайны менскага падполья». Частка 4-я.

20.40 Калыханка.

21.00 Панарама.

21.50 Спорт-кур'ер. Футбол.

0.00 Карапеўская палаўнанье.

0.30 Начыны санс. К.Ламберт у баевіку «Безабічны».

СТВ

6.00, 16.45 Меншчына. Людзі, па-

дзе, факты.

6.20, 18.40 «Віртуальны съвет».

6.30, 2.00 Навіны СНД.

6.45, 16.05 «Паўэр рэйндэр», ці Магутныя рэйндэр».

7.10, 14.50 Мультсэрыялы «Прыгоды Пагіруса», «Вуншпунш», «Інспектар Гаджэт».

8.30, 20.20 «Аўтапанарама».

8.45 Мэлядрама «Цуд на 34-й вуліцы».

11.00, 18.50 «Тэма дня».

11.10, 18.35 «СТВ-спорт».

11.25 «Сынданыне з Лікай».

11.30 «Сямейнае кіно з калекцыі «Halmark»: «Арабскія прыгоды».

12.30 Канал пісторыі: «Гарантны выжыванні». Дак. фільм.

13.30, 16.30, 19.00, 23.10 «24 гадзіны».

13.45 «Забойная сіла-1». Тэлесэрыял.

17.00 «Ія, цэнная страсць».

18.00 «Дзіўныя людзі». Дак. фільм.

19.15 «Добры вечар, маленкі...».

19.30 «Партрэт у інтар'еры».

19.45 «Добры дзень, доктар!».

20.00 «Фільм, фільм, фільм!».

20.35 Канал Аляксандра Саладухі.

21.00 Камэдыя «Супэршпіён».

23.25 Драма «Капітан Конан».

8 канал

17.30 Мультфільм «Кот, які ўмёу съпявіць».

17.45 Сэрыял «Масад».

18.30 Тэлекрама.

18.45 Сэрыял «Зоркавы шлях».

20.45 «Вечарніца».

21.00 «Майстэрства жыцьця».

21.15 Баявік «На мяжы хуткасці».

OPT

5.00 Тэлеканал «Добрай рэчыца».

8.00, 11.35, 14.00 Навіны.

8.15, 17.25 «Сямейная паязі» Сэрыял.

9.10 «Ерапаш».

9.20 Футбол. Чэмпіянат съвету. 1/4 фіналу. Трансляцыя з Японіі.

12.00 Дэтэктыў «Указальнік перст».

13.00 «Сзябранны шар».

13.40 «Ерапаш».

14.15 Прэзідэр мультсэрыялу «Кошкі-мыши».

14.45 Што ды як.

15.00 «Зімняя вішня». 8-я сэрыя, заключная.

16.00 Вялікае мышыё.

17.00 Вячэрняя навіны.

18.25 Дак. дэтэктыў. «Трайянскі конь».

Справа 2002 г.

19.00 Поле цудаў.

20.00 Час.

20.35 «Роля другога пляні» з цыклу «Забойная сіла».

21.45 Цырымонія адкрыцця XXIV Маскоўскага міжнароднага кінафестывалю.

22.25 «Іншы час».

23.10 Чэмпіянат съвету па футболе.

0.15 Мэлядрама «Твае сябры і седзі».

РТР

8.00, 10.00, 16.30, 19.00 Весткі.

8.10 Сам сабе разъяср.

9.00 Тэлесэрыял «Вечны покліч».

10.00 Весткі.

10.20 Камэдыя «Калі усе свае».

16.50 «Уся Расея». «Зынчыць шляхам спленінья».

Культура

17.05 Афіша.

17.20 Весткі «Маска».

17.50 «Камісар Рэкс».

18.50 Дабрачан, дзеці!

19.35 Місцоўы час Весткі — Маска.

19.55 Вострасюжэтны фільм «Штэмпі».

21.50 Вострасюжэтны фільм «Спаун».

23.45 Дзэнінк чэмпіянату съвету па футболе.

НТВ

7.00, 7.30, 9.00, 11.00, 13.00, 15.00 Сέньня.

7.10, 7.35 Раніца на НТВ.

7.50 «Паліцыйская. Аперацыя «Скурапул». Вострасюжэтны фільм.

9.20 Надвор'е на заўтра.

9.25 Зусім сакратна.

10.20 «Распілінае жыцьцё».

11.20, 14.40, 17.40 Крымінал.

11.30, 13.05 Баявік «Фронт у тыле воін».

15.30 «На рагу, ля Патрыярхавых...»

Дэтэктыў. 4-я сэрыя, заключная.

16.45 «Увага. Вышук!» «Валагодзкі ўдай».

18.00, 21.00 «Сέньня» з Тацнай Мітковай.

18.40 «Свабода слова».

20.10 «Крымінальная Расея». «Забойчая страсьць» 2-я частка.

21.30 Камэдыя «Сяймейства блуз пад прыкрысыцем».

23.30 «Усе адразу!»

0.00 Кіно не для ўсіх. Бэнуа Лямі, «Дзікія гульні» (Францыя)

CNN

7.00 Навіны бізнесу.

12.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 19.00, 20.00, 21.00, 22.00, 23.00, 2.00, 3.00, 5.00, 6.00 Сусьеветныя навіны.

10.00 Business Central.

11.00, 4.00 Лары Кінг.

**СУБОТА,
22 ЧЭРВЕНИЯ****БТ**

7.00, 9.00, 14.00, 18.00 Навіны.

7.10 Існасць. Духоўная праграма.

7.40 Кінаапесьць «Два бапісы».

9.20 Футбол. Чэмпіянат съвету. 1/4 фіналу. Трансляцыя з Паўднёвай Карэзі.

11.30 Герайнай абарона Берасьцейскай крэпасці ў маст. фільме «Несъмротны гарнізон».

13.05 Здароўе.

13.30 «Я, лейтэнант Махнach...»

Дак.фільм.

14.20 Футбол. Чэмпіянат съвету. 1/4 фіналу. Трансляцыя з Японіі.

16.30 3 дакладных крэныці.

16.50 «Неабешчаная экспкурсія». Відзяфільм.

17.15 «Цубанікі». Кароткамэтражны маст.фільм.

18.25 Кантата «У год сусьеветнага пажару».

18.50 Маст. фільм «Чакаю і спадзяюся». 1-я і 2-я сэрыі.

19.25 Кантата «Гадзіна пік» з Рыгорам Новікам.

20.20 Маст. фільм «Жонка астронauta».

22.45 «Партрэт у інтар'еры».

23.00 «Мутанты Ікс».

0.00 «Навіны сусьеветнай шоў-індустрыі».

0.30 Музыка на СТВ.

СТВ

6.00, 18.35 Меншчына. Людзі, па-дзе, факты.

6.15 Канал гісторыі: «Мата Хары - прывабная шпіёнка» Дак. фільм.

7.15 «У гасціцах у Тофіка».

7.30 Мультсэрыял «Русалачка», «Цік-герой», «Джын-Джын з краіны Пандаленд», «Грыфіны».

10.05 «Запрашаем паскардзіца».

10.15 «Аўтапанарама».

10.35 «Сынданыне з Лікай».

11.00 «Паропол - «Вечнасць» Тэлесэрыял.

12.00 «Дзіўныя людзі». Дак. фільм.

13.30 «Прафесія, якую ты выбраеш».

14.25 Маст. фільм «Дзэрзкасць».

15.45 «Відавочца».

15.55 «Чарапашкі ніндзя: новая мутация». Тэлесэрыял.

16.00 «Чарапашкі ніндзя: новая мутация». Тэлесэрыял.

16.30 «Радыёкропка».

16.50 «Тры хіты ў «Алькатрасе».

19.20 «Гадзіна пік» з Рыгорам Новікам.

20.20 Маст. фільм «Жонка астронauta».

22.45 «Партрэт у інтар'ери».

23.00 «Мутанты Ікс».

0.00 «Навіны сусьеветнай шоў-індустрыі».

0.30 Музыка на СТВ.

8 канал

15.00 Маст. фільм «Падранкі».

16.30 «Проста пытаныне».

16.40 Мультфільм «Том і Джэрі».

16.45 Гурман-клуб.

17.05 Сэрыял «Масад».

17.55 К-відэа. «Top-8».

18.00 Маст. фільм «Выкідаем агонь

на сябре». 1-я і 2-я сэрыі.

20.45 «Вечарніца».

21.00 «Більяд-клуб».

21.20 Маст. фільм «Джэймз Бонд - агент 007».

9.45 Добрый рэчыца, краіна!

10.00 «Стод да аднаго». Тэлегульня.

10.55 «Навука і тэхніка». Навукова-пазнавальная праграма.

12.00 Дзень памяці. Маст. фільм «Уварваньне».

14.00, 19.00 Весткі.

14.20 Футбол. Чэмпіянат съвету. 1/4 фіналу. Жывая трансляцыя з Японіі.

16.30 Весткі «Маска». Вынікі тыдня.

17.00 Май сям'я.

17.55 Ашыяя.

19.25 Люстра.

20.00 Камэдыя Эльдара Разанава «Ціхія віры».

22.40 Прэзімія «Оскар». Маст. фільм «Звычайны падазронія».

0.45 Дзэнінк чэмпіянату съвету па футболе.

1.00 Чэмпіянат съвету па аўтагонках у клясе «Формула-1». Гран-пры Эўропы. Кваліфікацыя. Трансляцыя з Нюрбургу.

OPT

5.45 Маст. фільм «Справа для сараднічых мужчын».

7.00, 9.00, 14.00 Навіны.

7.10 «Нязнайка на Месяцы». Мультсэрыял.

7.35 «Ерапаш».

7.45 Слова пастыра. Мітрапаліт Кірыл.

8.00 Сэрыял «Сабачая справа».

9.20 Футбол. Чэмпіянат съвету. 1/4 фіналу. Трансляцыя з Паўднёвай Карэзі.

10.00 «Рамонт».

10.35 «Радыёкропка».

11.00 «Тры хіты ў «Алькатрасе».

11.30 «Гадзіна пік» з Рыгорам Новікам.

12.00 Маст. фільм «Бэрлінскі экспрэс».

12.30 Маст. фільм «Жонка астронauta».

13.00 «Запрашаем паскардзіца».

13.30 «Дзэнінк».

14.00 «Чарапашкі ніндзя: новая мутация». Тэлесэрыял.

14.25 Дзэнінк Маскоўскага кінафестывалю.

15.00 Жаклін Бісэт у фільме «Пад вулканам».

16.30, 17.20 Жарт за жартам.

17.00 Вячэрняя навіны.

18.00 «Давай за!». Канцэрт групы «Любо».

19.00 «Хто хоча стаць мільянэр?».

20.00 Час.

20.30 Камэдыя «Скрыжаваньне».

22.40 Трылер «Чорная ўдава».

РТР

15.00 «Крылы над Бэрлінам. Забытая місія».

17.25 «Крылы над Бэрлінам. Забытая місія».

18.00 «Дзэнінк».

18.30 «Скрыжаваньне».

19.00 «Давыдова на дэнны сэнс».

19.30 «Давыдова на дэнны сэнс».

19.45 «Графаман».

19.55 «Дак. сэрыял».

19.55 «Дзэнінк».

20.00 «Задароўе і хыцьцё».

Культура

9.00 Праграма перадач.

9.10 Мой цырк.

9.35 «Марка краіны Гандэлупы». Маст. фільм.

10.40 «Тэатральны летапіс ХХ стагодзьдзя». Рэзьдэзель 1-ы.

11.05 Бадзінкі разыгрышы.

11.20 Гіг.

11.35 1001 аповед пра кіно.

11.50 «Давыдова на дэнны сэнс».

11.55 «Формула-1». Гран-пры Эўропы.

12.00 «Задароўе і хыцьцё».

12.30 «Сымеханастальгія».

12.40 «Госьцы ў акторскай студыі». Шырлі МакЛейн.

12.50 «Самейны партрэт у інтар'еры».

12.55 «Працягі будзе...».

13.00 Г.Нікітін.

13.15 Нікітін.

13.30 «Лінія жыцьця».

13.50 «Лес чалавека».

НТВ

7.00, 9.00, 11.00, 15.00 Сέньня.

7.15 Дзіцячая раніца на НТВ. К

Павершъ у самага ўбогага

Гутарка з Жанам Ване, заснавальнікам руху "Каўчэг", што аб'ядноўвае інвалідаў з маленствам, іх бацькоў і людзей, якія дапамагаюць іх даглядаць

— 11 кастрычніка міне 40 год ад пачатку Другога Ватыканскага сабору. Праз два гады саракагодзідзе адзначыць і Ваш "Каўчэг". Гэта добрая нагода, каб падвесці вынікі... Як Вы мяркуце, яны ўсьцешныя? Кажуць, што Касьцёл зрабіўся занадта адкрыты, што ён пераняў нехрысціянскія погляды, напрыклад у сферы палавых зносінаў. Што Вы пра гэта думаеце?

— Другі Ватыканскі сабор — надзвычайная падзея. У мінулым была боязь цела, рыгарызм, жорсткія нормы. А Сабор сказаў, што трэба прасякнуцца любою ю Icusa, верай у Icusa, пачаць жыць малітвой і адначасова быць адкрытым да іншых. Так, права-слáуе сέняніна мае праблемы, бо не перажыло такога аблáулення. У ім ёсьць нешта нечувана глыбокое — у яго літургіі, малітўным жыцці. Але яму цяжка ўвайсці ў сέняніні съвет, і яно скіляеца да самаізацый. А галоўная ідэя Сабора ў тым, каб прасякнуцца Богам, несці ягонія наказы ў съвет, усім людзям.

Прыкладам, прыехаў сюды нядадуна на працу адзін малады чалавек, француз. Прышоў да мяне і кажа: "Я атэіст". Я на гэта: "А ты сапрады хочаш дапамагчы пакрыўджаным лёсам?" Ен адказаў "Так, хачу", — і сказаў праіду, бо, як аказаўся, ён вельмі добра даглядае інвалідаў. Тады я яму сказаў: "Лепшы той, хто спагадае няшчасным і на верыць у Бога, чым той, хто верыць у Бога і не спагадае такім людзям".

Сабор сказаў: "Пабач знакі Бога ва ўсіх разліях і людзях". Калі ты верыць, але не адкрываешся для съвету, ты ставіш вакол Касьцёлу съяніну і на бачыш прыгажосці ўсіх Божых стварэнняў. Гэткая вера душыць. Калі ж ты занадта адкрыты, але на верыць у Icusa і Эвангельле, у ідэі Касьцёлу, ты губляеш спакой. Мы вывучаем "Катэхізис каталіцкага касьцёлу" і адначасова ладзім экумэнічныя спаканыя прыхільнікаў усіх рэлігій у Асызы.

Сфера палавога жыцця сέнь-

ня таксама бачыцца значна глыбайшай, чым раней, калі сэксуальнасці цурадлісі. Трэба зважаць на сувязь паміж сэксам, каханьнем і шлюбам. Калі не стае аднаго з гэтых кампанэнтаў, зьяўляючыся цяжкасці. Калі ёсьць толькі сэкс, атрымліваецца парнаграфія. Калі ёсьць і каханье, але няма поўнай еднасці, мы крýдзім іншага чалавека. Дарэчы, першыя прамовы Яна Паўла II, з якімі ён выступае ў серады, былі на гэтую тему, але потым ён яе не развязаў. Відаць, прамовы спалохалі некага ў Рымскай куры.

— Але і Папу вінаваціць у кансерватызме, бо ён рашуча супраціўляеца абортаў.

— Папа хоча данесці каталіцкую думку і адкрываеца пе-рад іншымі, каб зразумець іх і размаўляць з імі. Вельмі проста яго вінаваціць. Гэта надзвычайны чалавек, які ўжо ў сваёй першай энцыкліцы абвясціць: "Дарога Касьцёлу — чалавек". Але ў каталіцкім Касьцёле ніямала кансерватараў. Папа ня можа дзейнічаць самастойна. Ён паказвае дарогу і ідзе па ёй. Той, хто прыйдзе паслья яго, пойдзе гэтаі дарогай — пошуку каранёў і адкрытасці.

Сабор дапамог зірнуць на сэкс ня толькі як на дзейнасць, што мае на мэце рэпрадукцыю. Важнасць сэксуальнасці для каханья, шлюбу, адданасці раней яя бралася пад увагу. Сабор зъмяніў сътуацию.

Небяспечна бачыць у Касьцёле толькі вешчуна маральнасці і догмаў. Касьцёл — містычнае месца. Тут адбываеца сувязь з Icусам, зъліцё з ім, якое будзіць сэрці і зъміняе нас. Дагматы і маральнасць патрэбныя, але да Сабору Касьцёл часам быў занадта дагматычны і маралізтарскі. Сέнянія існуе надзвычайная патрэба ў малітве. І пра-га да спазнання Бібліі. Уявіце, съвятая Тэрэза з Лізё (1873—97) ня мела права чытаць Біблію, толькі Новы Запавет... Нарэшце — жыццё ў супольнасці. Некалі гэтага дасягалі ў манастырах, паслушніцтве, але яго абмяжоўвалі строгія нормы. Цяпер мы бачым імкненне да суполь-

насці, напрыклад, у руху хрызматыкаў, у ініцыятыве "Equipes Notre Dame", у інака-тэхумэнізме.

Так, Другі Ватыканскі сабор быў патрэбны. А што ёсьць пе-рэхлесты... Дык яны заўжды былі.

— А ў суполках "Каўчэг", у якіх ёсьць мусульмане і індуісты, вы моліцеся разам?

— Безумоўна.

— Аднак на экумэнічай су-стрэчы ў Асызы не было су-польных малітвў.

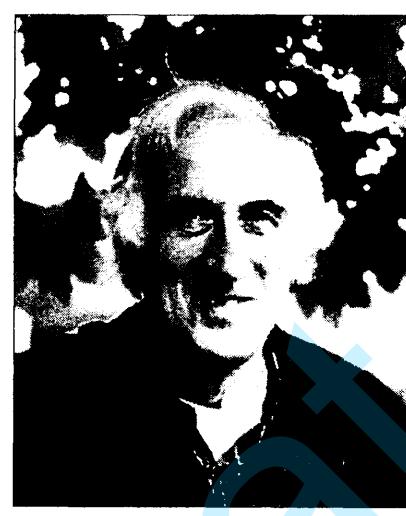
— Не было. Але калі ў касьцёлах Асызы дазвалялася маліца мусульманам, індуістам, значыць, мы верылі ў іхнью малітву, у яе вартасць, у іх пра-скарыца Богу, слухаць яго. Ня-даўна я прачытаў вельмі ціка-вую книгу пра Францішку з Асызы ѹ іслам. У часе, калі Касьцёл трывалі крыжовыя паходамі, Францішак пешкі пайшоў да сультана і быў узрушаны да глыбіні душы, бо ўбачыў чалавека, які шукаў Бога. Ня ведаю, чы ёсьць яны разам і не.

У гэтых — сутнасць нашай працы. Мы бяром інваліда з вуліцы — "маленькага чалавека", ўбогага. Мы прымаем такіх людзей не таму, што яны хрысці-дяне, а таму, што ім патрэбна дапамога. Мы працуем разам, молімся разам. Нельга сабе ўяўіць, каб два мусульманіны і два хрысціяніны ў нашым доме разыходзіліся па сваіх кутках, каб памаліца асобна. Мы не імкнёмся да супольных малітвў нейкіх тэарэтичных мерка-ванняў. Гэтага патрабуе нашая рэчаіснасць: прымамо ў нашу суполку двух альбо трох мусульманаў-інвалідаў, натуральна, што мы запрашаем іх на су-польную малітву. Вядома, на ўзору тэорыі гэта справа надзвычай складаная. Але ж нікто не адмаўляе, што мусульмане маюць сувязь з Богам, гэта было сяк-так признана дзяякуючыя су-стрэчы ў Асызы і дзесяці пры-казаныя пра павагу да чужой веры, якія Папа абвясціў там. Зрэшты, цяжка гаварыць пра дыяллёг у нас, бо многія людзі зь фізычнымі недахопамі наагул не разыходзяцца...

Апроч міжрэлігійных, мы маем таксама міжканфесійныя суполкі. Мы стварылі суполку ў Бэлфасце пра-ста на дэмарка-цыйнай лініі, што раздзяляе пратэстанцкі сэктар ад каталі-кага. Вельмі важна, што там мы разам спазнамі Icуса і молімся јому. Мы стараемся, каб каталі-кія і пратэстанцкія съвятары больш дазнаваліся аднай пра другіх.

— Вы нядадуна вярнуліся зь Бялграду. Сэрбія — праваслаўная краіна. Сέнянія існуе столькі непаразуменійняў паміж каталікамі і праваслаўнымі, асабліва ў Рәсеi...

— У Бялградзе сътуация да-волі спэцыфічная. Тамтэйшыя жыхары не зразумелі сэнсу бам-бёжак, бо яны ведалі, што рабілася ў Косаве. Яны замкнёныя пе-рад чужкімі пунктамі гледжаньня. Румынія больш адкрыта: Папа змог туды паехаць. Праваслаўная трохі баяцца каталіцкай магутнасці, магутнасці фінансавай, — і гэта зразумела. Існуюць цяжкасці і ў адносінах паміж асобнымі праваслаўнымі цэрквамі. Проблема ў тым, што ў праваслаўі вельмі моцныя на-

Жан Ванье (нар. у 1928 г.) — сын генэрала-губернатара Канады.

Служыў у военна-марскім флеце. У 1950 г. увайшоў у студэнцкую хрысціянскую суполку ў Парыжы. Вывучаў філязофію, выкладаў яе ў Таронта. У 1963 г. наведаў свайго

духоўнага наставніка з часу парыскіх заняткаў, дамініканца айца Тама Філіпа, які тады якраз зрабіўся быў ксяндзом у

Інтэрнаце для разумовавадстальных людзей у вёсцы Трасыні на поўначы Францыі. Праз год Ванье купіў там дамок і пасяліўся ў ім з двума

навагомі. З часам суполка расла, узьнікалі іншыя гэткія самыя ў Францыі, Канадзе,

Інды... Сёння "Каўчэг" ("Arche") — міжнародная федэрация. У суполках, кожная з якіх налічвае некалькі сотні чалавек, жывуць і працујуць людзі з фізычными

заганамі. Ім

дапамагаюць асистэнты.

Сёння існуе 119 такіх суполак у 30 краінах на ўсіх контынентах.

У 1971 г. узьнік рух "Вера і съвято" ("Foi et Lumière"), які аб'ядноўвае людзей з фізычными

недахопамі, што жывуць з сем'ямі, а таксама юных бацькоў і асистэнтаў.

— яго ўдалося адмыць — так доўга ён жыў на вуліцы. Паступова наўчылі яго хадзіць, працаўаць.

— Так, яны пакутуюць на гэта. Напрыклад, ім здаецца, што каталікі касьцёл у Маскве мае гроши і хоча ўсіх перацягніць да сябе. Згадваю карыкатуру ў маскоўскай газэце: новы хрысціянскія суполкі і пры іх — маленькі маскоўскі патрыярх...

Разумею неспакой праваслаўных. Я ездзіў у Рым разымаўляць пра наши суполкі "Веры і съвято" ў Рәсеi. Сказаў: "Мы хочам, каб яны былі праваслаўныя, не каталіцкія". І арцыбікуп Таран (міністар замежных спраў Ватыкану — рэд.) пачаўвердзіў: "Так павінна быць". Трэба, каб людзі не баяліся, што здрадзіць сваёй царкве. Мы гэту спрыялем, але яны ўсе так робяцца...

— Праца "Каўчэг", а таксама "Веры і съвято" — вельмі добрая школа экумэнізму.

— Усё экумэнічнае і міжрэлігійнае съвєтавачанье "Каўчэг" мае ў сваёй аснове чалавека, якому патрэбна дапамога. Мы не здзяламося экумэнізмам, дзеялем экумэнізму — наш экумэнізм служыць канкрэтным людзям. Раскажу вельмі прыгожую гісторыю пра мусульманіна Абдулу. У нашай суполцы ў Бангладоры, што ў Індыі, быў аднойчы сход. Раптам нам паведамілі, што ля дзівярэй ляжыць нейкі бездапаможны інвалід. Ён быў брудны з ног да галавы, на маг хадзіць. Як нам было яго прыніць? Для яго не было ложка. І яму былі адмовілі. Аднак Шам, брамін, адгукнуўся: "Ён мог бы спаць у мяне ў пакоі". Хоць ён быў яўна мусульманін: у яго на галаве былі мізэрныя рыманы, што засталіся ад чалмы. Ну і прыніялі яго. Толькі праз некалькі дзён

кальцоў яго ўдалося адмыць — так доўга ён жыў на вуліцы. Паступова наўчылі яго хадзіць, працаўаць.

Аднойчы мусульманін — супрацоўнік нашае суполкі павёў яго ў мячэць, і там раптам нехта крыкнуў: "Эльяш!" Гэта быў сваяк, які пазнаў свайго родзіча, што згубіўся некалькі месяцаў таму. Толькі тады мы даведаліся, што яго завуць Эльяш; самі мы яго звалі Абдула, што азначае "Дар Бога". Ен вярнуўся ў сваю сям'ю, а праз нейкі час уся ягоная сям'я прыйшла да нас. Бацька, таксама мусульманін, быў вельмі ўзрушаны. Ен сказаў: "Я б хадеў, каб мой сын засталіся ў вас, бо вы столькі для яго зрабілі і ён прагнє жыць у вас. Няхай толькі ён адведвае нас хоць раз на месяц".

Калі я апошні раз быў у ватыканскай Радзе па съвецкіх спра-вах, яе сакратар, біскуп Рылька, сказаў: "Вы зрабілі рэвалюцию калернікаўскіх маштабаў. Дагэтуль у Касьцёле казалі, што трэба бы добрим да бедных. А вы гаворыце, што бедныя для вас добрыя". "Каўчэг" ды рух "Вера і съвято" — гэта новыя формы супольнага жыцця ў касьцёле. Нам кажуць: "Вы съмелія, раз хочаце жыць з такімі людзьмі". А на самай справе мы шчасліві, што можам зі імі быць. Съвяты Павал казаў, што Бог выбраў слабае і дурное, каб прысароміць дужка і мудрае. Патрэбны час, каб гэта зразумеца. Калі я пачынаў ствараць "Каўчэг", я таксама думаў, што раблю дабро. І толькі потым зразумеў, што наадварот — атрымліваю дабро. Гэта галоўная ідэя "Каўчэгу".

Гутарылі Яана Рэньяр і Жан Тунаў, "Gazeta Wyborcza"

Сканчэнне чарговага фінансавага году большая частка насељніцтва 126-мільённай Японіі ўжо колькі гадоў запар супстракае ў трывожным чаканіні. Аднак сёлета сітуацыя асабліва абастрывалася: банкаўскі сэктар краіны быў за адзін крок ад краху. Дзесяцігадовы застой давёу японскую эканоміку ды фінансавыя ўстановы, якія абслугоўваюць яе, да такога хваравіта-кволага стану, што многія назральнікі прадказваюць ужо ці лятальны зыход, ці інваліднасць — трэцяга, маўляў, ня дадзена. Крызы ёсць другой паводле памеру эканомікі съвету, на долю якой прыпадае каля сёмай часткі тавараў ды паслуг, што вырабляюцца і спажываюцца на плянэце, непазыбжна б'е па гаспадарцы практична ўсіх кантынентаў і можа перарасць ў шматгадовую дэпрэсію.

Японскую эканомічную сістому, посыпахам якой дзівіліся і нават зайздросцілі, цяпер усё часцей парандыююць зі вілізнымі і нязграбнымі цялакахвальнымі багемотамі, якія цяліпкашаюць ў багне эканомічных індустрый, што засмоктвае яго ўсё глыбей. На мяжы 90-х краіна, дзе жыве 2% насељніцтва плянэты, вырабляла пад 20% сусветнага ВУП. Цяпер гэты паказынік складае 13,8%.

Леташняе рэзкае пагаршэнне сусветнай каньюнктуры, якое толькі паказытала нэрвы амэрыканскім банкам, пагрузіла эканоміку Японіі ў стан трэцяя за апошніяе дзесяцігодзідзе і найцяжэйшай з часу сканчэння другой сусветнай вайны рэцэсіі. Да максымална гаўноўно падскочыла колькасць карпаратыўных банкруцтваў. Каля 70% японскіх фірмаў не атрымліваюць прыбылку ўгуроў (у Беларусі — 47%). Ды адкуль яму ўзяцца, калі краіну ўжо столькі гадоў запар перасыльдзе дэфляцыя, якая, поруч з вартым жалю станам банкаўскага сэктару, зьяўляецца адной з галоўных японскіх проблем.

Міністар фінансаў Японіі Масаюра Шыякава: "Ці за-
даволены народ май палітыкай?"

Гэтая праблемы ўпльываюць адна на адну і тым самым пагаршаюць становішча. Апошнія три гады спажывецкія цэнты падаюць настыпіна, прычым усё хутчэйшымі тэмпамі, якія дасягнулі ў студзені максымална за апошнія 30 гадоў узроўню. Пры гэтых Токіі прапрацавае заставацца наўдаражайшым горадам на плянэце: колі жыцьця ў ім у сярэднім на 30% вышэйшы, чым у Нью-Ёрку.

Зыніжэнне цэн робіць нявыгаднай інвестыцыйную дзеянасць. Рэальна вартасць крэдытнага, нават узятых пад мінімальны (практична нуль) — наміналны працэнт, расце, а тавары і паслугі — таньнеюць, робячыя нерэнтабельны іх вытворчасць. Падзенне аб'ёмаў вытворчасці — на 7,9% за 2001 г. — можна параніць толькі з тым, што наўралася больш за чвэрць стагодзьдзя таму падчас апошніяга нафтавага шоку. Мізэрнасць даходаў карпарацый прыводзіць да зынішэння іхных капітальных інвестыцый. Карпараціі лічача за лепшае скарачаць працоўныя тыдзены, а не работнікаў і дагэтуль маюць у штаце велізарную колькасць так званых "мертвых душ". І ўсё-такі хвалёная японская сістэма пажыццёвага нафту пачала ло-

Японскі гіпапатам

Ці футбольны чэмпіянат выведзе краіну з заіჯнога эканамічнага крызысу

пачца па швох — беспрацоўе таксама падскочыла да рэкорднага за 50 гадоў узроўню ў 5,6%. Але нават гэта афіцыйная лічба, на думку незалежных экспертаў, вельмі заніжана. Рэальны паказынік ацінваецца падэў ў 8,5% ад эканамічна актыўнага насељніцтва.

Усьведамляючы прывіднасць надзеі на хуткае і лёгкае аздаравленыне эканомікі і, адпаведна, паліпшынне сітуацыі на рынку працы, простыя японцы намагаюцца як мага больш адкладыць на "чорны дзень" — узровень ашчаджэнняў у краіне дасягнуў рэкордных значэнняў. Дарэчы, японская нацыя — адна з найбагацейшых на плянэце, яе сукупны ашчаджэнны складае 12 трлн. далаўраў. З пункту гледжання радавога спажывуцца, зыніжэнне цэнаваў — манна нябесная. Каля вы ўпэўнены ў заўтрашнім дні і добра зарабіце, дык гэтыя працэс толькі павышае ваш дабрабыт. Аднак каля тысячы енаваў у вашым кашальку, наступак асноўным прынцыпам тэорыі фінансаў, заўтра будзе каштаваць дараўжэй, чым сёняня, а гроши праз год можна будзе зыняць з дэпасыту, і патраціц з найменога большай калічысцю, дык навошта сільшчыца рабіць гэта цяпер? Вось і выходитзі, што прыватнае спажыванье, на якое прыпадае 2/3 ВУП, расці не зьбіраеца: аб'ёмы рознічных продажаў зынішчыца пяць гадоў запар. Уся эканоміка, адпаведна, таксама букусе.

Чарада ўрадаў намагалася зрушыць эканоміку ў мёртвага пункту. За тыя самыя дзесяці апошніх гадоў "на псу маць" пайшло пад 1,2 трлн. далаўраў. А дзяржаўная запасычанасць з пачатковых 60% падскочыла да 130—140% ВУП — гэта найгоршы паказынік ўсім прымесловам развітым съвеце. Рэурсаў для яе пагаршэння ў Токіі няма, а абслугоўванье ўжо сёняня зядзе звыш трачыні ўсіх бюджетных паступленняў. А даўгі дзяржавы і на далей будуць расці. Вось чаму іхны крэдытыні рэйтинг ужо дауні ў ацэніваеца найвышэйшым (AAA) разрадам. Агенцтва "Moody's", якое ў сінегні ў чарговы раз зыніжала аценку якасці японскіх урадавых даўгавых абавязацельстваў, ізоў рыхтуеца да гэтай апрацоўкі. Прыватны пагаршэнне рэйтингу чакаецца сур'ёзнае, і, каля яно адбудзеца, Японія па гэтым паказыніку зрайненіца з Батсанан. Многія пэнсійныя і страхавыя фонды ў адпаведнасці з уласнымі статутамі і нормамі регуляваньня дзеянасці будуць вымушаныя пазыцыяна японскіх аблігацыяў, страціўшы права ўкладаць у іх сродкі.

Пакуль што для Японіі крэдытны рэйтинг — на больш чым пытаныне прастыжку. Звыш 90% ўсіх дзяржаўных даўгавых абавязацельстваў належыць нацыянальнім інвестарам. Але нават яны, пры ўсёй сваёй ліяльнасці і адданасці "роднай дзяржаве", ўсё актыўней шукаюць альтэрнатывы на замежных рынках і на рынку золата.

Японцы схільныя на толькі да бюджетных ін'екцыяў. Іншы традыцыйны мэтад стымуляваньня іхнае эканомікі — маніпуляванье замежным абменным курсам нацыянальнай валюты. У канцы мінулага году Токіі з дапамогай Вашынгтону, прайгнараваўшы пратэсты іншых асноўных гандлёвых партнераў, дамогся наяўнай 10-працэнтнай дэ-

вальваці ены. Цяпер дзеянасць гэта атада шмат хто бярэ пад сумнёў: попыт на японскія тавары зымненеца малы, а для падвышыння прадуктынайнасці эканомікі на адзін поўны працэнт, паводле падлікаў аналітыкаў, треба абыцэніць японскую валюту да ўзроўню 200 енаваў за далаў (цяпер курс складае 130 енаваў за далаў). Прыватныя курсы валюты ў суседніх краінах мусіць застасцца на ранейшым узроўні, а гэта ўявіць надзвычай складаны.

Японская фінансавая сістэма мае велізарную памеры. У першай пяццёрцы найбольшых у съвеце банкаўскіх холдингаў — чатыры японскія, прычым найбуйныя з іх, "Mizuho Financial Group", распраджаеца актывамі на суму, што перавышае трэцьлёні (!) далаўраў. Але ўся бяда ў тым, што гіганцкія габарыты японскіх банкаў ужо наявілі не ствараюць ілюзіі іхнай фінансавай магутнасці. Шмат хто пэсімістычна ацінвае рэальную плацежадольнасць японскага банкаўскага сектару ў нязначную для маштабаў гэтай краіны суму — 56 млрд. далаўраў (менавіта столькі ў 1998 г. было выдаткована на яго аздараўленне). Шматгадовая заганная практыка крэдытавання прывіла да вельмі сумных вынікаў.

Згодна з афіцыйнай статыстыкай, на балансах японскіх банкаў мётавым грузам вісіць нівернутыя крэдыты на 550 млрд. далаўраў. І прыблізна столкні ж за апошніе дзесяцігодзідзе ўжо было сышыць: новы дзіркі растуць хутчэй, чым іх удаеца цырацаць. Дык афіцыйная лічба, на думку незалежных экспертаў, вельмі заніжана. Рэальны паказынік складае 1,1—1,2 трлн. далаўраў — прыблізна столкні ж тавараў ў паслугах зынішчыца. Але ўся бяда ў тым, што гіганцкія габарыты японскіх банкаў ужо наявілі не ствараюць ілюзіі іхнай фінансавай магутнасці. Шмат хто пэсімістычна ацінвае рэальную плацежадольнасць японскага банкаўскага сектару ў нязначную для маштабаў гэтай краіны суму — 56 млрд. далаўраў (менавіта столькі ў 1998 г. было выдаткована на яго аздараўленне). Шматгадовая заганная практыка крэдытавання прывіла да вельмі сумных вынікаў.

Згодна з афіцыйнай статыстыкай, на балансах японскіх банкаў мётавым грузам вісіць нівернутыя крэдыты на 550 млрд. далаўраў. І прыблізна столкні ж за апошніе дзесяцігодзідзе ўжо было сышыць: новы дзіркі растуць хутчэй, чым іх удаеца цырацаць. Дык афіцыйная лічба, на думку незалежных экспертаў, вельмі заніжана. Рэальны паказынік складае 1,1—1,2 трлн. далаўраў — прыблізна столкні ж тавараў ў паслугах зынішчыца. Але ўся бяда ў тым, што гіганцкія габарыты японскіх банкаў ужо наявілі не ствараюць ілюзіі іхнай фінансавай магутнасці. Шмат хто пэсімістычна ацінвае рэальную плацежадольнасць японскага банкаўскага сектару ў нязначную для маштабаў гэтай краіны суму — 56 млрд. далаўраў (менавіта столькі ў 1998 г. было выдаткована на яго аздараўленне). Шматгадовая заганная практыка крэдытавання прывіла да вельмі сумных вынікаў.

本日の動き
124. 12

сальна, але факт: нягледзячы на тое, што банк Японіі цяпер "друкую гроши" як апантаны, яны заўтра робяцца даражайшымі, чым сёняня! Выкуп дзяржаўных аблігацый на суму калія трэльёна енаваў (7,7 млрд. далаўраў) на месяц падмацоўваецца штодзённым напампоўнівым сродкам на раззэрвовых раҳункі банкаў. Летась японскі цэнтрбанк павялічыў манэтарную базу ў краіне на 16,5%. Але на рэалным прапланаванні грошай у эканоміцы, банкаўскім крэдытаванні ды спажывецкіх цэнавах гэта няк не адблісаўся. З-за адсутнасці адэватнага павялічэння аб'ёмаў крэдытавання гэтыя гроши ў эканоміку не паступаюць, а інавація дынамікі "кароткі" прадажы акый (гэз. на маючы іх у наяўнасці). Своечасова прыйшлося і паліпшынне стану амэрыканскага эканомікі: на долю Злучаных Штатаў прыпадае траціна японскага экспарту. Шмат якія буйныя інвестыцыйныя інстытуты, сядро якіх — "Merrill Lynch" і "Goldman Sachs", паралі сваім кліентам павялічыў долю японскіх каштоўных папераў у інвестыцыйных партфелях, паведаміўшы аб сваім намеры зрабіць тое самае. Наступны 20-працэнтны рост індэксу "Nikkei" дазволіў усёй Японіі ўздыхнуць з непрыкаванай падлігтай.

Здаецца, пагроза шырокамаштабнага банкаўскага крызысу ў які ўжо раз "паспяхова" мінула. Але так і на вырашаныя шматлікія японскія структурныя праблемы, з-за чаго парспектывы краіны зрабіліся яшчэ больш туманнымі. Большасць наўзірнікаў сходзяцца на думцы, што з заканчэннем працэзу ролікіяў японскіх капіталу з-за мякіх каціроўкі акый практыгнць падаць.

Урад Дзюнітыра Кайдзумі за год сваёй работы так і на здолеў рэалізаціі аблігацийнаў структурныя праблемы, з-за чаго парспектывы краіны зрабіліся яшчэ больш туманнымі. Большасць наўзірнікаў сходзяцца на думцы, што з заканчэннем працэзу ролікіяў японскіх капіталу з-за мякіх каціроўкі акый практыгнць падаць.

Здаецца, пагроза шырокамаштабнага банкаўскага крызысу ў які ўжо раз "паспяхова" мінула. Але так і на вырашаныя шматлікія японскія структурныя праблемы, з-за чаго парспектывы краіны зрабіліся яшчэ больш туманнымі. Большасць наўзірнікаў сходзяцца на думцы, што з заканчэннем працэзу ролікіяў японскіх капіталу з-за мякіх каціроўкі акый практыгнць падаць.

Але найболыш прыкра, што ад Японії, падобна, ужо паволі пачынаючы адварочвачацца ў галоўныя партнёры ў палітыцы і пісці із падлікі. Да таго ж, на новы кабінет міністраў напала хвароба японскіх папярэднікаў — унутраныя сваркі і карупцыйныя скандалы, якія прымусілі сышыць цэль шэрагу ключавых фігур. Некалі фэнамэнальная папулярнасць Кайдзумі сядро насељніцтва, што дасягала ў момант свайго піку амаль 90%, "нармалізавалася", яшчэ ў студзені зваліўшыся ніжэй за 50-працэнтную адзнаку.

Але найболыш прыкра, што ад Японії, падобна, ужо паволі пачынаючы адварочвачацца ў галоўныя партнёры ў палітыцы і пісці із падлікі. Да таго ж, на новы кабінет міністраў напала хвароба японскіх папярэднікаў — унутраныя сваркі і карупцыйныя скандалы, якія прымусілі сышыць цэль шэрагу ключавых фігур. Некалі фэнамэнальная папулярнасць Кайдзумі сядро насељніцтва, што дасягала ў момант свайго піку амаль 90%, "нармалізавалася", яшчэ ў студзені зваліўшыся ніжэй за 50-працэнтную адзнаку.

Раман Бурдзка

Я ўспамінаю яго кожнага разу, калі хачу зразумець, як і адкуль звязвалася ў нас цікавасць да беларушчыны, якая стала ўрэшце зъместам нашых заняткаў, а ў выніку — і жыцьця. Відаца, сталася гэта ў той дзень, калі мы разам апнулісі за дэзвірвымі стацыянару факультету журналісты. На экзамене не дабралі балаў і разам пайшлі на вечаровую аддзяленне.

На журфак мы з Ігарам Герменчуком паступілі ў 1977-м. Яшчэ жывы Каараткевіч, яшчэ Быкаў не напісаў свайго "Знаку бяды", яшчэ не настала пяцігодка палітычных хаутураў і Брэжнёў трymаеца без "батарэк". На вечаровым журфаку зъбіраецца щэлальная кампанія. Мы з Герменчуком пасыла працы нудзіміся на лекцыях, пачынаем пісаць. Ён радок, я радок, я радок. Спачатку апавяданні, пасыль песьі і нават раманы. У працэсе да гэтае справы далаўца ўталь Шхіньян. Германчук прадуе на паліграфкамбінаце імя Коласа, ездзіць на аўтакары, Шхіньян — на тэлевізіі, я — у газэце "На страже Октября". Апроч таго, знаходзіцца час сустраканія на кватэрах. Найчасцішы ў Віталія Тараса. Музыку паслушаць, пагаварыць, пабыць разам...

Паездка ў Мір і ўражанье ад тамтышага замку прыводзіць нас з Ігаром у Ленінку — так тады называлі Нацыянальную бібліятэку.

А яшчэ ў той самы час зъяўляецца ідэя "што-небудзь выдаваць". Пасыль мы ўсё жыцьцё будзем друкаваць газэты, часопісы, кнігі. А тады ідэя выдання зводзілася да стварэння падпольнай друкарні.

Каб на войска, тая эпоха не была бы так падрабязна і дэталёва зафіксавана на паперы — у наших лістах.

"Во, — пісаў мне Ігар, — прачытаў у "Маладосці" нейкага Каханоўскага — дасылаю, — каб жа нам так пісаць".

Мы тады яшчэ ня ведалі нікога з старэйшын і з тых, хто мог бы паспрыяць нам у беларусізацыі. Мы — вельмі вузкае кола: Вінцук Вячорка з сваёй яшчэ на жонкай Арынай, Германчук і я. Мяніе забіраюць у войска. Пачынаеца перапіска.

Ігар на паліграфкамбінаце сочыць за ўсім, што там друкуюцца. Пра ўсё падрабязна піша мне. Ен таксама сядзіць у бібліятэцы — вышуквае рарытаты, якія перадымае фотаапаратам. Да прыкладу, пазму "На куціцу" Янкі Купалы, якую ў той момант лічылася забароненым творам і ў выданні паэта не ўваходзіла.

З ліста ад 30 сіння 1978 году, Менск:

"...Яшчэ ў хуткім часе пойдзе цікавая рэч. "Драўлянае дойлідзтва беларускага Палес'я". Даволі тоўстая будзе. Бачыў пакуль толькі вонкайдку. Намаляваны такі магутны вяtrak, потым цэркавы некалькі і яшчэ іншыя. Будзе выдавацца кароткая энцыклапедыя беларускага, пакуль першы том. Напіши, чи браць табе.

Зараз займаюся ўсесвободны час у Ленінцы, з Вінцуком часам. Знайшлі "На куціцу". Гэта таўская рэч! Пайду ў кнадзелю перадыму апаратам, потым як-небудзь прывезу, пачынаеца. І "Геаграфію Эўропы" таксама буду перадымаць. Ня я буду, калі не дастану ёсць творы Каараткевіча.

Уесь час рыхтаваўся да заліку "Гісторыі друку Беларусі". Вось сёньня здай. І ведаеш, як брыдка. Адзіны я толькі адказваю на мове. Што гэта такое, колькі ж гэта цягнунца будзе? А гэты Гусевай я так і на здай залік. Але навошта мне, чалавеку, што я мае нічога агульнага з "великім народом", ведаць, з чаго пачынаеца "Неборосль" Фанеізіна? Навошта мне Радзішчай? Тады ўжо давайце будзем і армянскую, грузінскую і іншыя літаратурныя вывучачы. Дык не ж. Па нашай літаратуры дык невялікі курс. А тут і XVIII, і XIX, і XX ст."

Ігар паведамляў пра ўсё навінкі свайго "паліграфа", рабячы таксама

Вайсковыя лісты

ЭСЭ

далёкасляжныя назіранні.

З ліста ад 1 лютага 1979:

"У хуткім часе ў нас будзе выходзіць Быкаў. Там яго апошняя аповесць "Пайсці і не вярнуцца" і ішэ штосьці. Барадулін будзе таксама. Шамякіна штосьці. Калі што-небудзь цікава, я прывезу. Але Быкаў тра будзе пачынаць авалязкову. Бо піша ён наядрэнна. Вайна — гэта таксама пачынаецца на гэтым съвеце? Неўзабаве Ільлініч памірае. Каб дацьца, як гэта ўсё адбылося, тра было пераворваваць горы крыніцай. Здавалася, што пра гэту фантастычную руіну — Мірскі замак — ня ведае нікто ў съвеце і што нікому яна не патрэбная. А значыць, трэба дацькаўца звескат і імкніцца ўсім пра іх расказаць.

Так мы пазнаёмліся з рэстаратарам Валянцінам Калніным, аўтарам праекту аднаўлення Мірскага замка — ня ведае нікто ў съвеце і што нікому яна не патрэбная. А значыць, трэба дацькаўца звескат і імкніцца ўсім пра іх расказаць.

Калі што-небудзь цікава, якія

з'явіліся для падпісання.

Калі ш

Кушлянскае сена

Лістуючыся з унукам
Мацея Бурачка — Зыгмунтам Абрамовічам, я, нату-
ральна, ня мог не паці-
віцца ягонымі стасункамі з
Багушэвічамі. I Абрамовіч
з ахвота распавёй мне
пра сустречу з Мацеем Бу-
рачком у Кушлянах, куды
малы Зыгмусь прыядж-
жаў з сваім бацькам, вай-
сковым лекарам, з Москвы.

От як яму запомніліся Куш-
ляны тае пары і сам пясынья...

...Багушэвічавы Кушляны —
гэта невялікі фальварак безъ
ніякага нахілу да “панскасыці”.

“Стары Францішак”, як яго
называла съледам за маёй мат-
кой большасць сваякоў —
польская частка сям’і, хадзіў па
бальконе і ахвотна гутарыў з
кожным, хто ўваходзіў у куш-

Зыгмунт
Абрамовіч

лянскую браму. Першы раз я прайшоў праз гэту браму, калі мне было чатыры, мо пяць гадоў, — і зразумела, што ўсё гэта цяпер далёкае і заснаванае туманамі даўнасьці — быццам сон.

Трэба сказаць, што песьняра наагул лічылі за чалавека больш маўклівага, маўклівага не “па-адвакацу”.

Бацькі мае жылі зіму ў Маскве, а летам заўсёды бывалі ў Беларусі, якую мой бацька лічыў сваёй бацькайшчынай — і ўсё то, што я цяпер апісваю, было ў 1898—1899 г. Мой бацька з “пры-
сяжным павераным” (так называ-
валі адвакатаў) гутарыў “па-
простаму”.

Можна толькі шкадаваць, што я быў пяцігадовым хлопчыкам і

падаю на велізарны камень.

Трэба было бачыць, як зъля-
каўся Багушэвіч, як скапіў мяне
на руку і сам панес дадому.

У памяці асталіся воблік песь-
няра, яго глубокі голас і добрыя
вочы...

Некалькі разоў пісаў да маіх
бацькоў, пытаяўся, ці не было
якіх дрэнных рэзультатаў май
паездкі з сенам.

Яшчэ раз убачыў Багушэвіча
ў маіх дзядоў у Вільні, на
жаль, гэта было толькі карот-
кае спатканье: калі я варо-
чаўся дадому, пясынёр ужо
развітаўся...

Аб маім “кушлянскім сене” я
шмат пазней расказаў Іштван Гартнаму, а ён падумаў ды ад-
казаў: “Ведаецце што, гэткія
рэчы трэба глыбока хаваць у па-
мяці, бо наагул мы мала што ве-
даем аб нашых дзеячах. Прый-
дзе, прыйдзе час, калі будзем
зьбіраць нават самыя няважныя
факты”.

Я паслухаў Гартнага — і
ўспомніў цяпер”.

Уладзімер Содаль

У траўні на лугах і ў хмызняку
каля лесу пайшла ў рост трава, і
мы, хлапчукі, спутвалі коней на ноц
каля тых хмызоў, раскладалі ця-
пельца, смажылі на ражончыках
салада, а апоўначы захіналіся ў
світкі ю спалі да самага золку. А
ледзьве сонца пачынала заласіць
вершалі і драўяў, растронжвалі
корней і вярталіся ў вёску.

Неяк у нядзелью, 17 траўня, маці
сказала мне, каб сходзіў у Слуцак і
купіў на базары солі, сахарыну, за-
палак і мыла. Радасыці маёй не
было канца, бо з пачатку вайны,
каля я праводзіў да ваенкамату
бацьку, ніводнага разу ня быў у
горадзе.

З сябруком Толікам Валаткові-
чам мы ўзялі кірунак на Слуцак, да
якога ад нашай вёскі дваццаць кі-
ляметраў. Мінуўшы трэх вялікія
вёскі, выйшлі на шашу “варша-
шашу”. Узбоч яе ў канавах валикою абра-
рэлья шылеть на шашын-лай-
тарачак, гармат-саракапятак з па-
трушчанымі щытамі, кучы арты-
лерыйскіх снарадаў. А наступац
нам па шашы сунецца даўжэйшая
войсковая калёна немцаў. Яна кіру-
еца на ўсход — да фронту. Папе-
радзе ідзе легкавік з адкідным бры-
зантавым верхам. На ім тырчыц
чытыры рулі дробнакалібэрнай зэн-
тнай установкай з запраўленымі ў
патронінкі стужкамі. За ёю на
крэсле — салдат у касцы. Съле-
дам ідзе такі самы легкавік. На яго-
ным капоце разасланое чырвоное
палотнічча з белым кругам, пася-
род якога чарнене свастыка. Ужо
пасыль вайны я даведаўся, што
немцы такім разгромнымі на
шашыне палотніччамі давалі знак
свайм самалётам, каб тых паблізу
фронту не ўскочілі іх бамбаваць. Мы
збочваем на край шашы, бо наступ-
рач, абаняючы грузавікі, поўныя

салдатаў, імчаць матацыклы з ка-
ляскамі. На кожным па тры гітле-
раўцы, з плячыма ў іх — новень-
кія савецкія віントуўкі-дзесяцізарядкі.
I на дзві: у першы дні вайны са-
вецкія салдаты, адступаючы, пакі-
нулі ў лясах, балотах, жыцце

столькі стралковай зброя, што яе
хапіла б не на адну дыўвію —

свайм вачым бачыў гэткі арсенал
вакол вёсکі.

Вось і Слуцак. Галоўная вуліца
(да вайны яна звалася Пралетар-
скай) ад усходняй ускраіны і да цэн-
тра — сцяльнае поле абарэльных
комінаў, галавешак. Мы спыталі ў
цёткі, што ішла наступаць, хто
стапіў гэтыя дамы. “Наши, як ад-
ступалі, ішли ад дому да дому і
кідалі бутэлькі з бэнзынам”. Тады
мы, выхаваныя савецкай школай,
не далі ёй веры. Але пасыль, ужо
за Хрушчовім, я чуў пра гэта ад
многіх пагарэльцаў.

Двухпавярховы Дом Саветаў у
цэнтры гораду ацалеў. Там атаба-
рылася гарадзкая ўправа. Над ува-
ходам — вялізныя каліровы партрэт
фюрэра з подпісам па-расейску:

“Гитлер-освободітель”. А над ім —
чырвона сцяг з белым кругам і
чорнай свастыкай у цэнтры яго.
Вартавы ў чорнай форме з расей-
скай віントуўкай праходжваеца па-
блізу. На рагу вуліцы жачыцца пра-
дае газэты. Іх я не тримаў у руках
амал год. Куплюю зі савецкім
рэбель сувежкі нумар “Беларускай
газэты”. На першай старонцы —
зводка з усходняга фронту пад руб-
рикай “З галоўной кватэры фюрэ-
ра”. Зацікаўла паведамленне аб
баях на поўдні: “Наступ саветаў
пад Харкавам. Бальшавікі буйнымі
сіламі пяхоты і танку перайшлі 13
траўня ў наступ у раёне Лазавая і
Барвенкава, але ўсе атакі іх адбіты
з вялікімі для ворага стратамі. У

У красавіку 1942-га зямлю калгасную, комей сельсінвентар сля-
не нашай вёскі Боркі, як і паўсюль на Случчыне, падзялілі. I ў хлагчу-
коў-падлетеў зявіўся гаспадарчы клопат — пасывіць коней. Лепшых
гнязд немцы забралі яшчэ зімой, пакінулі старых, дабітых калгасам
дахадзяг. Іх засталося па адным на два двары. Не мінула і месяца, як
тыя коні з вострымі дугамі рэбрава пачалі ўвачавідкі круглець — што
значыць займелі гаспадароў!

паветраных баях састрэлена 55 са-
вецкіх летакоў, люфтвафэ недалі-
чылася шасыці машынай”. Праз два
тыдні пасыль майго наведваньня
Слуцку тая ж “Беларускай газэту”,
якую прывёў наш сусед, паведамля-
ла, што троі арміі саветаў акружа-
ныя пад Харкавам і разгромленыя.
Толькі ў палон немцы ўзялі 157 ты-
сяччы ачалавек, у якасці трафэяў —
звыш 600 танкаў і 1800 гарма-
таў. На жаль, тут нямецкая пра-
паганда зусім не перабольшыла стра-
тага Чырвонай Арміі ў той бітве,
якую ў вышэйшых вайсковых ву-
чэльнях потым назавуть “Харкаў-
скай катастрофай”.

...Мы зі сябруком ідзём да база-
ру. Туды ад цэнтра гораду каля
кіляметраў. Па брукаванай вуліцы
два нашыя ваеннопалонныя —
бледнатварыя, у брудных шэрых
шыннялях — коцяць вазок-двухкол-
ку зі бітай цэглай. Без канваира.
Яны зі лягеру для ваеннопалонных,
што знаходзіца ў першым вайско-
вым гарадку. Там за зіму 42-га па-
мерла ад голаду і тыфу звыш 10
тыс. савецкіх салдатаў і афіцэраў.
Ацалела чалавек чатырыста, які
былай. Насустроч нам праста па-
дарозе ідзе худая ў лахманах жан-
чына з жоўтай шасыцкай зор-
кай на грудзях і на плячах. Калі
яна збочыла на ходнік, каб ня
тропіц пад колы грузавіка, палі-
цыянт груба загадаў ёй ссысці зъ-
яго: габрэям не дазволена хадзіць
на тратуарах.

На базары шмат людзей, вазоў.
За савецкія рублі купляю ў аднаго
дзядзькі шылінку солі ѹ дэльве пушкі
запалак, а ў нямецкага салдата,
што стаіць паблізу з адкінутай на
раменчыках палічкай для тавару,
куплю сахараўну, кавалачак пясо-
чнага мыла і некалькі цыгарэтай —
за нямецкія акупацыйныя маркі,
якія ідуць нароўні з рублямі. Побач
вясковы дзядзька разаслаў проста
на бруку посыцілку ды выставіў бу-
тальку з самагонам, нарэзаныя лус-
тамі хлеб і сала, цыбулю. Падыхо-
дзяць два нямецкія салдаты бяз
зброя, толькі са штых-нажамі ў ску-
раных чахольчыках на дэльве. Па-
казваючы дзядзьку, што жадаюць
выпіць ягонага “шнапсу”, але, маў-
ляю, сипярша сам пакаштуй. Той
глытает паўшклянкі і вышырае рука-

вон куфайкі вусны. Тады і немцы
вытываюць па шклянцы, закусваюць
“шпэкам”, разылчываюць маркамі.
Тым часам на сярэдзіну базарнай
плошчы выйжджае машына-паўтара-
чка з адкінутым бортам. Мужчына
сярэдняга гаду праз рупар аў-
ляе, што зараз выступіць слуцкі
пазд Васіль Клішэвіч. Малады хло-
пец у вышыванай кащулі пачынае
чытаць вірши, людзі моўкі слуха-
юць яго. Мяне болей за ўсё крануў
упершыні тады пачыну з вуснаў
Клішэвіча верш Максіма Багданові-
ча “Пагоня”. Асабліва словаў “Біце
у сэрца іх, біце мячамі, не давайце
чужынцамі быць. Хай пачуюць, як
сэрца начамі аб радзімай старонцы
баліць”...

А Толік цягне ўжо мяне ў кіно.
Кінатэатр, што да вайны зваўся
“Чырвоная зорка”, месцыца ў
колішнім будынку габрэйскай ха-
ральнай сынагогі, якую бальшавікі
закрылі ў канцы 20-х, як і іншыя
храмы. Дарослых у кіно мала, бо-
лей падлетеў і чалавек дзесяці
нямецкіх салдатаў. Гасці сіяўгло,
і на экране дэмантруеца “Вафэн-
шоў” — нямецкая дакументальная
франтавая кінахроніка. У тыя дні
на Керчанску пайўствастре ў Кры-
ме немцы дабівалі дэльве арміі саве-
таў. А іхнія хранікі пасыльі
зняць кадры баёў і даслаци адну
з копіяў той стужкі ў маленькі бе-
ларускі гарадок. Вось дык нямецкая

...

Пасыль ўсяго ўбачанага нямецкая
камэдія “Сэрца радаснае, сэрца
сумнае” зь беларускім тытрамі па-
нізе экрану здалася пуставатай, і
мы з сябрамі пайшлі з залі. Пад
вечар быў ўжо дома і распавядалі
про ўбачанася ў кіно сябрукам. А
купленую ў горадзе газэту я аддаў
свайму дзядулю Якубу — на цы-
гаркі.

Міхась Тычына, Слуцак

**Пабачыў
свет двухтомны Збор
твораў Яна Станкевіча**

кладзены і зредагаваны Валер'ем Булгакавым.
У гэтае найпачатковай выданьне Станкевічавай
спадчыны ўвайшлі моваўнічыя публікацыі,
напісаныя паміж 1918 і 1973 г., — усяго больш за
150 текстаў.
У тамох багаты даведак і каментароў, ёсьць
іменны паказынік. Аб'ём першага тому сягае
550 с., другога — 580. Кнігі прадаюцца па
даступнай цэнсе і будуць карысныя ўсім, каму
неабыкавая беларуская мова.
Даведкі праз т. 220-80-91, e-
mail:arche@arche.org.by
Съязджаючыся!

ЯН СТАНКЕВІЧ

Гальдоні ў Купалаўскім Рыба нас таксама любіць

У Купалаўскім адбылася прэм'ера камэдыі "К'ёджаўскія перабрэхі" паводле п'есы Карла Гальдоні. Паставіў яе рэжысэр Уладзімер Шчэрбань, ужо вядомы гледачу па спектаклі "Тут жывуць людзі" паводле п'есы Атола Фугарта. "К'ёджаўскія перабрэхі" прывабіваюць выдатнай сцэнаграфіяй, якая цудоўна перадае казначыны калярыт Адрыятыкі, настравай музыкай ды бліскучым падборам актораў, якія на ўесь спектакль прыкоўваюць да сябе ўвагу гледачоў — а каб разабрацца ва ўсіх хітраспляценнях п'есы, трэба быць вельмі ўважлівым.

Дзея адбываецца ў маленькім раптоўшчыкам гарадку К'ёджа, дзе ўсе між сабою суседзі, браты і сматы. Таму ѹ жывуць у атмасфэры суцэльнай закаханасці, суперніцтва, рэўнасці, зайдрасці, плётак, сварак і звадак ды стыхійна-змушаных замірэнняў. Эта калаўрот будзённага жыцця жанок і нявестаў, чые мужы і жаніхі "з дванаццаці дзесяць месяцаў" праводзяць у моры Галоўнае — не разгубіцца ѹ старанна адсочваць усе раманы паміж героямі, а таксама ступені іхнага святыні.

У першай дзеі шмат грукату, жарсыці, нагавораў і непаразуменняў. Спектакль, названы на афішы камэдыі, больш нагадвае сур'ённую жыццёвую драму, паўсталую з-за выпадковых недарэчнасціў і заганнасці чалавече настуры. Зрештам, гумару таксама хапае: Рыгор Барадулін, які перакладаў п'есу, шчодра насыпаў у яе сакавітых народных выразаў. Але публіка больш жывава рэагуе на

прыёмы "камэдыі станаў". Супраціўляцца міралюбнаму камізу падрона Фартунатэ (Вячаслаў Паўлюць) і памочніка судзьвідзі (Віктар Манаеў) якія можа нікто. Гэтыя персанажы разраджаюць нежартоўную віндэту адрынутых і абражаных жанчынаў і пакрыўджаных у сваім гонараў мужчынамі з гарачай крыўёй і багатым уздыханнем.

Вайна паміж жанчынамі паўстае ў спектаклі справай значна больш эмрочнай і небоськечнай за мужчынскія "разборкі", хоць яна ѹ вядзецаў на ўзорні перабрэху і бойкі вёсламі, а ня кіданьня камянёй і размахвальні нажамі.

У другой дзеі камэдыя набывае дынамізм і разъявленасць. Там больш непасрэднага гумару, съле-

ва і танцаў. Глядач можа ўздыхнуць з палёгкай і расслабіцца, спадзекочыся на хэпі-энд. Хоць шмат якія моманты дражняць магчымасцю іншага разъвіцця падзеяў. І калі ѹ канцы спектаклю каханыне (а хоць дзе є ўздоровы рыбалкі разылік) усе ј перамагае і ўрэшце ўсе між сабою жончыца, гледач скорыз. Маўляю, гэта вам на "Пінская шляхта", не сэнтыментальная сялянска ідэя.

"К'ёджаўскія перабрэхі" — эўрапейская казка, якую асабліва ўпадабаюць дзеци, раўніна жаніхі, дзяўчата на выданні ѹ тая, хто проста любіць рыбу. Пры канцы спектаклю яны ўпэўняюцца, што рыба ѹ таксама любіць.

Марыя Салаўёва

Knigi poشتай

Назва

	Цена
ARCHE-Пачатак 2000, №7 "Слоўнік свабоды"	1500 р.
ARCHE-Пачатак 2000, №9 "Мэдыцына"	1500 р.
ARCHE-Скарны 2000, №6	1000 р.
ARCHE-Скарны 2000, №8	1000 р.
ARCHE-Скарны 2001, №1	1000 р.
ARCHE-Пачатак 2001, №5 "Украінскі нумар"	3500 р.
ARCHE-Скарны 2001, №4	1000 р.
ARCHE-Скарны 2001, №6	1000 р.
Vostraia Brama 0: Глебус Адам. "Post Scriptum". 176 с.	2600 р.
Vostraia Brama 1: Быкаў Васіль. "Пахаджане". 192 с. Кніга прыпавесцьцю, напісаны за час побывы пісьменніка ў Фінляндыі і Нямеччыне	2600 р.
Vostraia Brama 3: Лукашук Аляксандар. "У фіялетавай ночы вугал крыла". 160 с. Кніга пра БССР 80-х. Працуячы ў галоўнай партыйнай газэце "Звязда", аўтар шмат назіраў за паводзінамі вялікага і малога начальства, а таксама звычайнага "гома святыні".	2600 р.
Vostraia Brama 5: Глебус Адам. "Браслаўская стыгмата". 192 с.	2600 р.

Новая кніга Адама Глебуса, якую склалі апавяданні апошніх гадоў

152 с.

Бахарэвіч Альгерд. Практычны дапаможнік па руйнаваныі гарадоў.

1800 р.

Беларуская палітычная сістэма і прэзыдэнцкія выбары 2001 г.

480 стар.

Зборнік артыкулаў, падрыхтаваных аналитичнай групай (Менск) і Цэнтрам дэмакратыі ў Східнай Еўропе (Варшава), пад рэд. Валера Булгакава

3000 р.

Беларускі гістарычны агляд. Том 4. Сыштак 1-2(6-7).

318 с. Часопіс

1800 р.

Беларускі гістарычны агляд. Том 5. Сыштак 1 (8).

288 с. Часопіс

1800 р.

Беларускі гістарычны агляд. Том 5. Сыштак 2 (9).

692 с. Часопіс

2400 р.

Беларускі гістарычны агляд. Том 6. Сыштак 1-2 (10-11).

400 с. Часопіс

1800 р.

Беларускі гістарычны агляд. Том 7. Сыштак 1 (12).

302 с. Часопіс

1800 р.

Беларускі гістарычны агляд. Том 7. Сыштак 2 (13).

622 с. Часопіс

1800 р.

Біб-ка "БГА" 2: Кандыбовіч Сымон. Разгром нацыянальнага руху ў Беларусі.

160 с.

Праца Сымона Кандыбовіча (1891-1972) — адна зь першых спробаў даследавання гісторыі бальшавіцкіх рэпресіяў супраць інтэлігенцыі. Тэкст напісаны ў эміграцыі ў 1950-я. Асаўлівіцца цікавасцю маўзораў аўтарскіх характеристык і замалёўкі, створаныя відавочцамі падзеяў — кірунком справаў ураду БССР у 30-я гады.

3000 р.

Біб-ка "БГА" 6: Слуцкі збройны чын 1920 г. у дакументах і ўспамінах.

274 с.

Укладальнік: У.Ляхуцкі, У.Міхнюк, А.Гесь. Выданыне, прысьвечанае гісторыі антыбальшавіцкага паўстання 1920 г. на Случчыне, уключае дакументальны матэрыял з архіваў Беларусі, Літвы, Польшчы, Расіі, прэсавыя паведамленні, успаміны ўзделнікаў, а таксама дакументы з архіваў КДБ.

4500 р.

Біб-ка БГА 8: Туронак Юры. Беларуская кніга пад нямецкім кантролем (1939-1944).

144 с.

Манаграфія Юрія Туронка прысьвечанае проблеме беларускай кнігавыдавецкай дзеянасці ў гады другой сусветнай вайны. Аўтарам складзены каталёг усіх беларускіх кніг із их падрабязным бібліографічным апісаннем. Выданыне далаўнене біяграфамі выдавецкага ўрадзініка.

4200 р.

Біб-ка БГА 9: Тумаш Вітаут. Выбраныя працы.

246 с.

Вядомы эміграцыйны гісторык, грамадзкі дзеяч і публіцыст Вітаут Тумаш (1910-1998) вітаеца ў Беларусь.

У першую айчынную кнігу яго працу ўвайшлі ўспаміны на падзеях эміграцыйных часопісах, а таксама ніяскончаны даследаваныне жыцця і навуковых спадчын Яўхіма Карскага.

3000 р.

Беларускі кнігазбор т.15: Мікалай Улашчык. Выбранае.

608 с., цвёрдая вокладка.

У книгу увайшлі самое істотнае з навуковых спадчын Мікалая Улашчыка, а таксама краязнаўчыя нарысы, міムары, лісты.

3300 р.

Беларускі кнігазбор т.16: Яўхім Карскі. Беларусы.

640 с., цвёрдая вокладка.

Ураджэнец Наваградчыны, акадэмік Расейскай імператарскай акадэміі наукаў Яўхім Карскі (1861-1931) усё жыццё вывучае этнічную гісторыю беларусаў. Выканкам стаўшамітнае даследаванье "Беларусы". У кнізе — першы і трэці томы "Беларусаў", якія не перавыдаваліся з 1916 г.

4200 р.

Беларускі кнігазбор т.18: Цётка. Выбраныя творы.

336 с., цвёрдая вокладка.

Самае поўнае выданыне твораў Цёткі (Алаізы Пашкевіч).

3000 р.

Беларускі кнігазбор т.19: Наталья Арсеньева. Выбраныя творы.

592 с., цвёрдая вокладка.

У кнігу увайшлі ўсё самыя значчыны творы Натальі Арсеньевай: лірчныя вершы, лібрэта, пераклад "Песні пра зубра" Гусоўскага, успаміны.

4000 р.

Беларускія маршы і песні.

62 с. Зборнік патрыятычных песен з нотамі

1000 р.

Бурсаў Андрэй. Дзівін. (Граняслоў 1995-2002)

152 с.

Быць альбо ня быць сярэднезўрапейцам.

1800 р.

Вішнёў Зыміцер. Тамбурны маскіт.

256 с., цвёрдая вокладка.

3300 р.

Дубавец Сяргей. Дзёнык прыватнага чалавека.

80 с.

1000 р.

Ёрш Сяргей. Усевалад Родзька. Правадыр беларускіх нацыяналістуў.

1200 р.

Нацыяналізм у съве

